

Broach Vaarbewijscursus

KLEIN VAARBEBWIJS II

Overzicht avonden

Avond 1

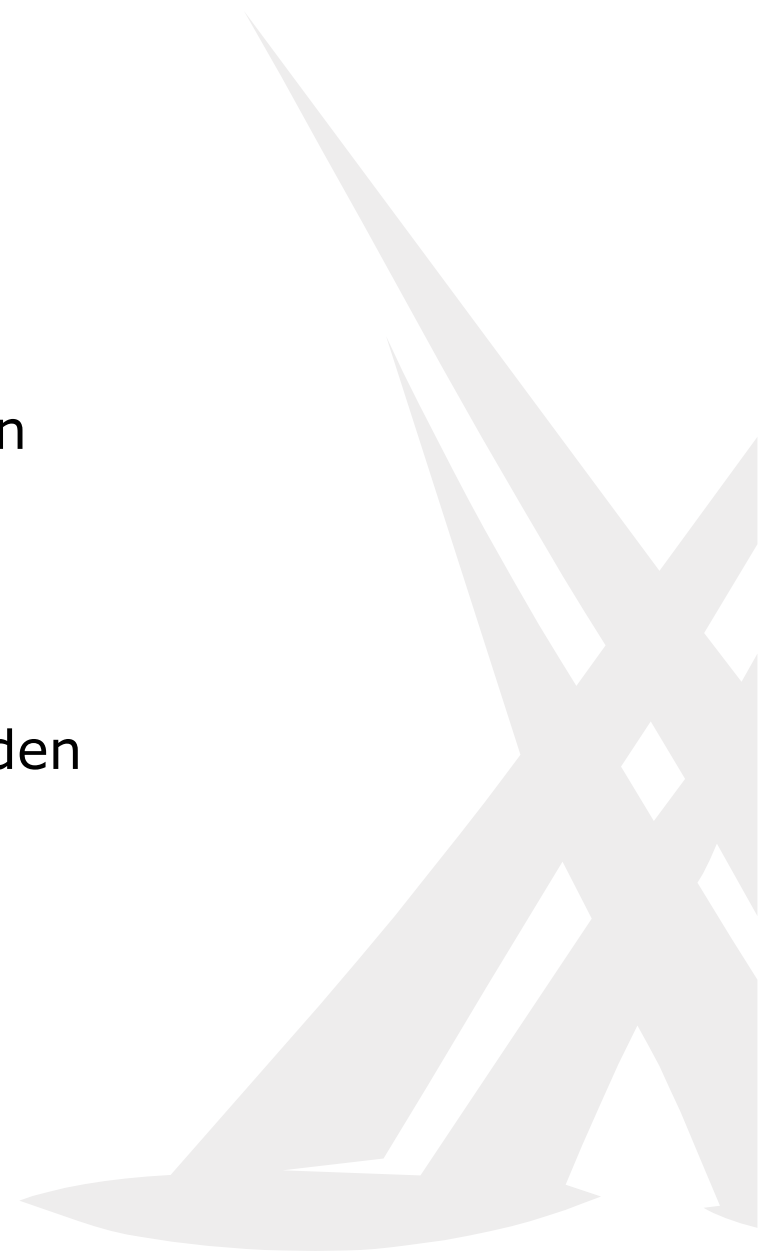
- Deel E: Regels op ruime vaarwateren
- Deel F: Navigatie, positiebepaling

Avond 2

- Deel F: Meteorologie, kompas, getijden

Avond 3

- Oefenen

Informatie examen

Soort examen	KVB1	KVB2	KVB1+KVB2
Duur in minuten	60	90	60+90
Aantal vragen	40	27	40+27
Maximum score in punten	80	50	80+50
Minimum slagings score in punten	56	35	56+35
Vraagvorm	Meerkeuze	Overwegend Meerkeuze	Overwegend Meerkeuze

Informatie examen

Te vinden op www.vamex.nl:

- Toetsmatrijs
- Afbakening stof VB1 – VB2
- Inschrijfformulier examen

Kahoot!

Klein Vaarbewijs II – Deel E

REGELS OP RUIME VAARWATEREN

Klein Vaarbewijs II – Deel E

REGELS OP RUIME VAARWATEREN
REGLEMENTEN SRW

■ Scheepvaartreglement Eems-Dollard

■ Binnenvaartpolitiereglement

■ Rijnvaartpolitiereglement

■ Scheepvaartreglement Westerschelde

■ Scheepvaartreglement Kanaal Gent- Terneuzen

■ Scheepvaartreglement Gemeenschappelijke Maas

0 10 20 km

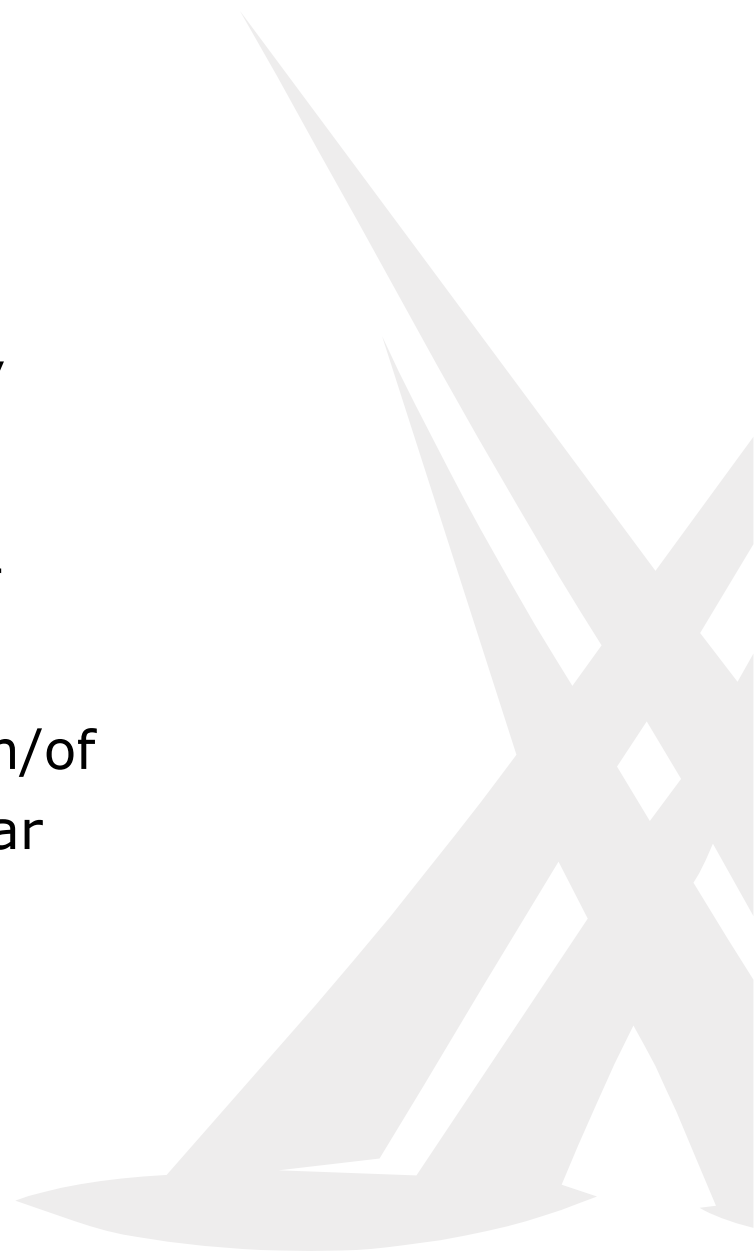
Scheepvaartreglement Westerschelde 1990

- Geldig op Westerschelde en haar mondingen
- Inclusief territoriale zee bij monding
- In de cursus: gebaseerd op verschillen met BPR
- Reglement moet aan boord zijn

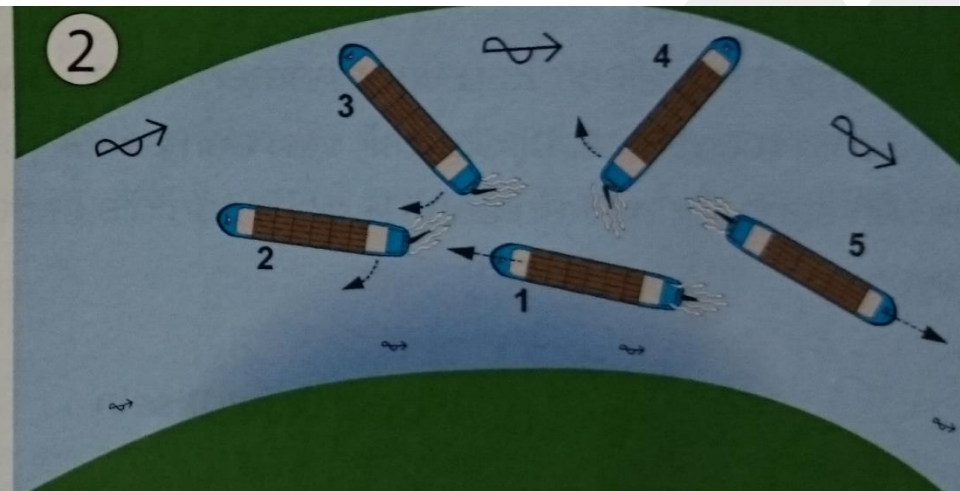
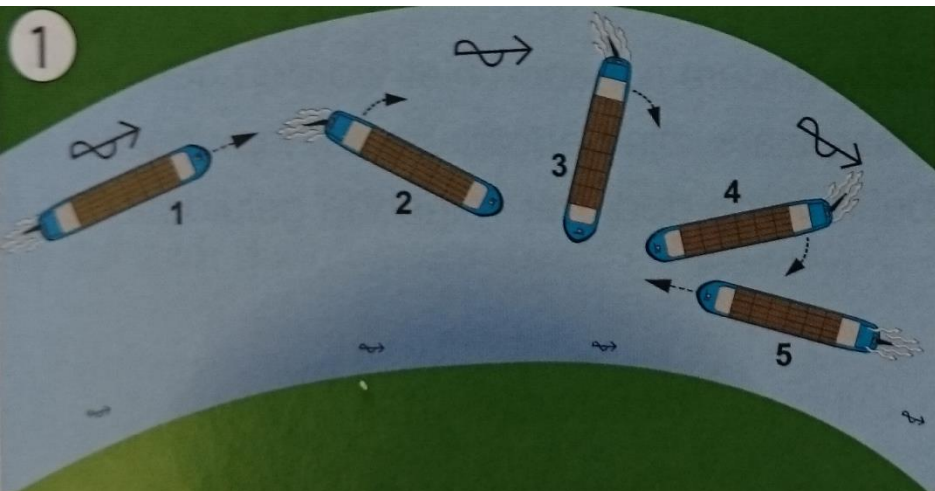
Definities

- Klein schip: < 20 m (uitz. sleepboot, duwboot, visserij in werking)
- Groot schip: geen klein schip
- Varende: niet geankerd, gemeerd of vastgelopen
- Bovenmaats schip: door diepgang en/of afmetingen beperkt manoeuvreerbaar

Definities

- (1) Opdraaien: Het schip dat met de stroom mee vaart, verandert zodanig van vaarrichting dat het tegen de stroom in komt te varen
- (2) Kop voor nemen: Het schip dat tegen de stroom in vaart, verandert zodanig van vaarrichting dat het met de stroom mee komt te varen

Algemene bepalingen

- > 12 m in hoofdvaargeul: voldoende krachtige motor
- < 12 m in hoofdvaargeul: voorzien van motor > 6 km/h
- < 12 m: hoofdvaargeul vermijden
- Kleine schepen: radarreflector verplicht
  - Zeilschepen: min. 4 m hoog
  - Motorschepen: zo hoog mogelijk

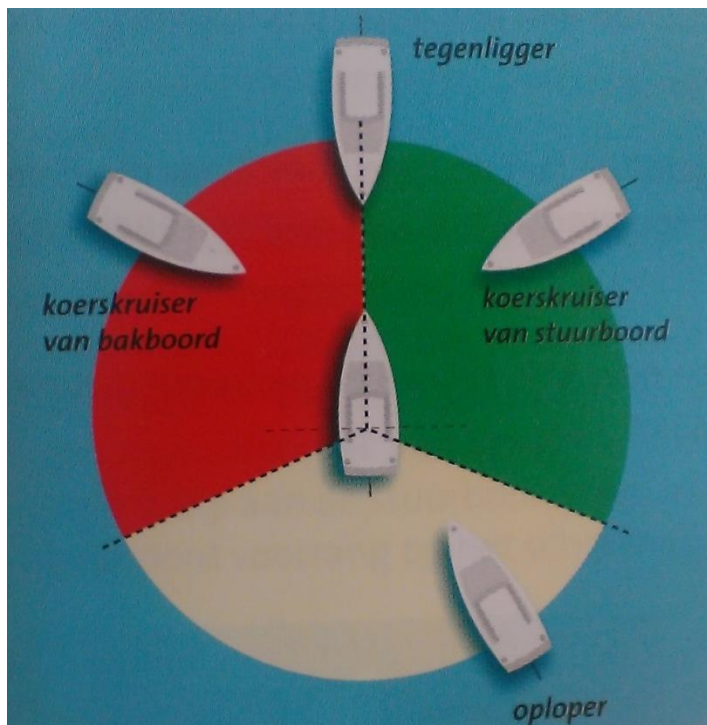

Algemene bepalingen

- Ankeren
  - Niet binnen 200 m van kabel of leiding
  - Niet in de vaargeul
  - Niet hinderlijk voor andere schepen
- Marifoon
  - Indien aanwezig: verplicht gebruik

Koersen (herhaling)

Vorrangsregels

Algemeen

- Goed zeemanschap (zie BPR)
- Kleine schepen wijken uit voor de rest
- Zeilschepen wijken uit voor motorschepen

Vorrangsregels

Oplopende koersen

- Oploper wijkt voor opgelopenene
- Oplopen aan bakboordzijde
- Zeilschip: oplopen aan loef

Voorrangsregels Vaargeulen

- < 12 m: vaargeul vermijden
  - Let op diepte!
- Stuurboord aanhouden
- Binnenvaren / verlaten / kruisen:
voorrang verlenen

Voorrangsregels Engtes

Engte of bocht

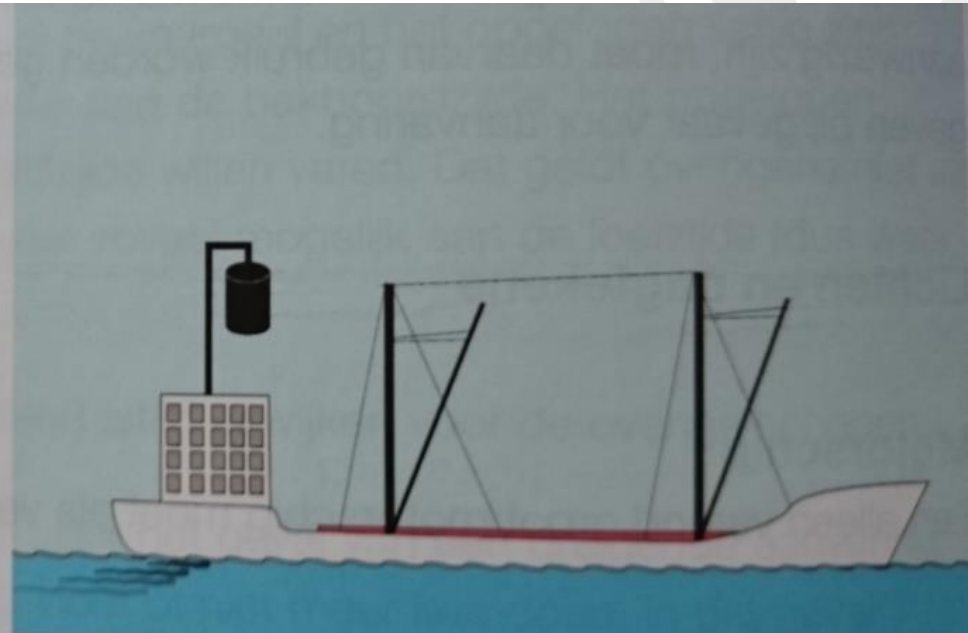
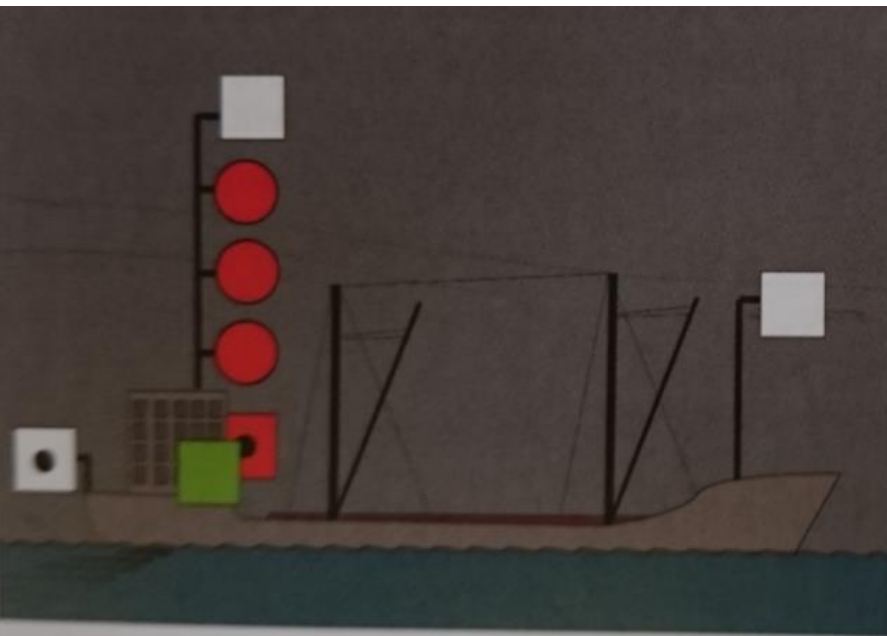
- Stroming: stroom tegen moet wachten
- Geen stroming:
  - Bocht: buiten bocht aan SB gaat eerst
  - Engte: schip zonder hindernis gaat eerst

Licht en Dagtekens

Alles wat behandeld is in VB1

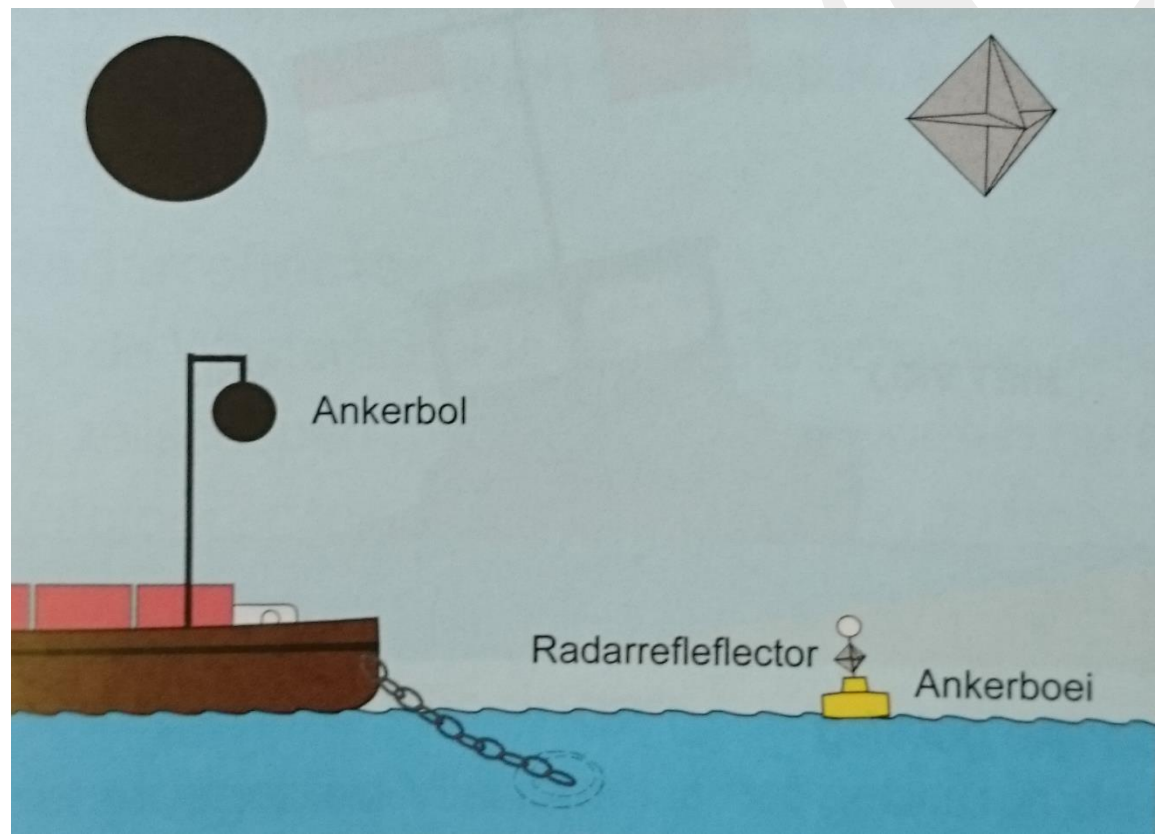
- Met toevoeging: Bovenmaatsschip

Licht en Dagtekens

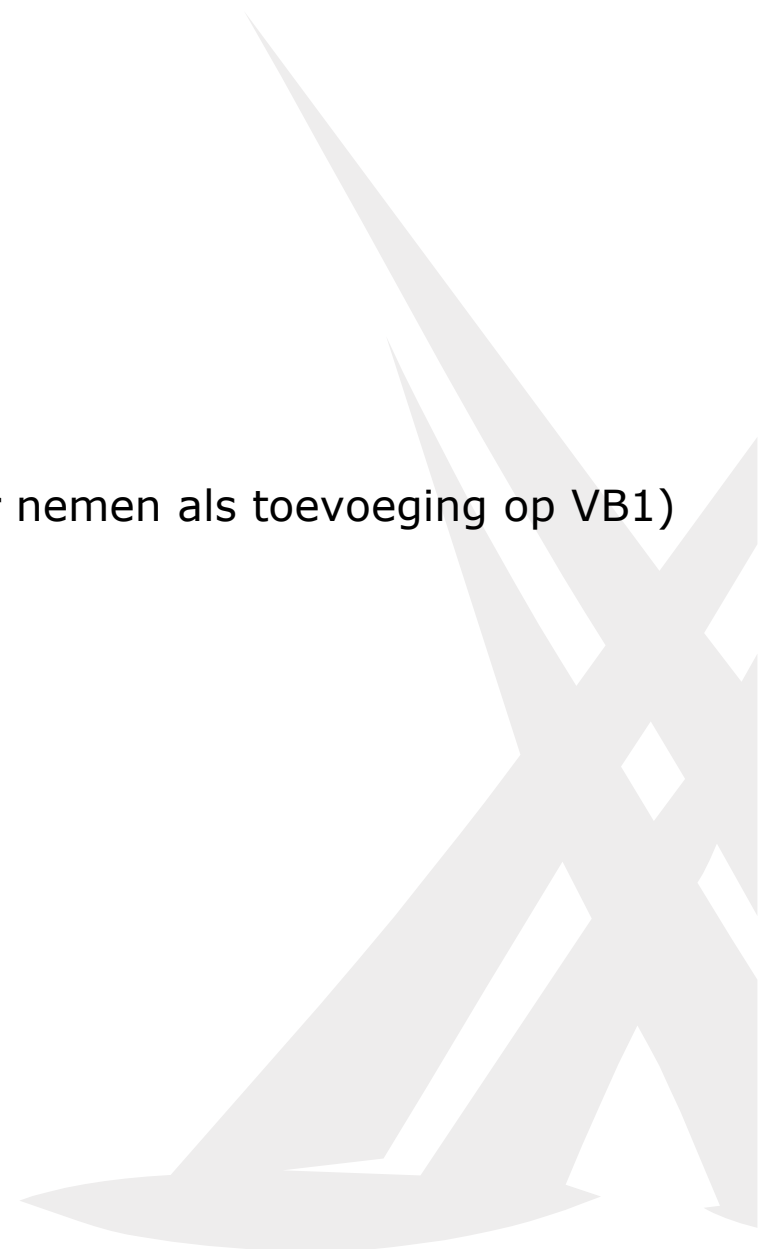
Alles wat behandeld is in VB1

- Met toevoeging: Ankerboei met radar reflector
(ook geldig in de nacht)

Zelfstudie

- Varen met slecht zicht
- Geluidsseinen
  - (betreft alleen opdraaien en kop voor nemen als toevoeging op VB1)
- Weinig inzicht benodigd
- Techniek, Veiligheid & Milieu

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
BETONNING

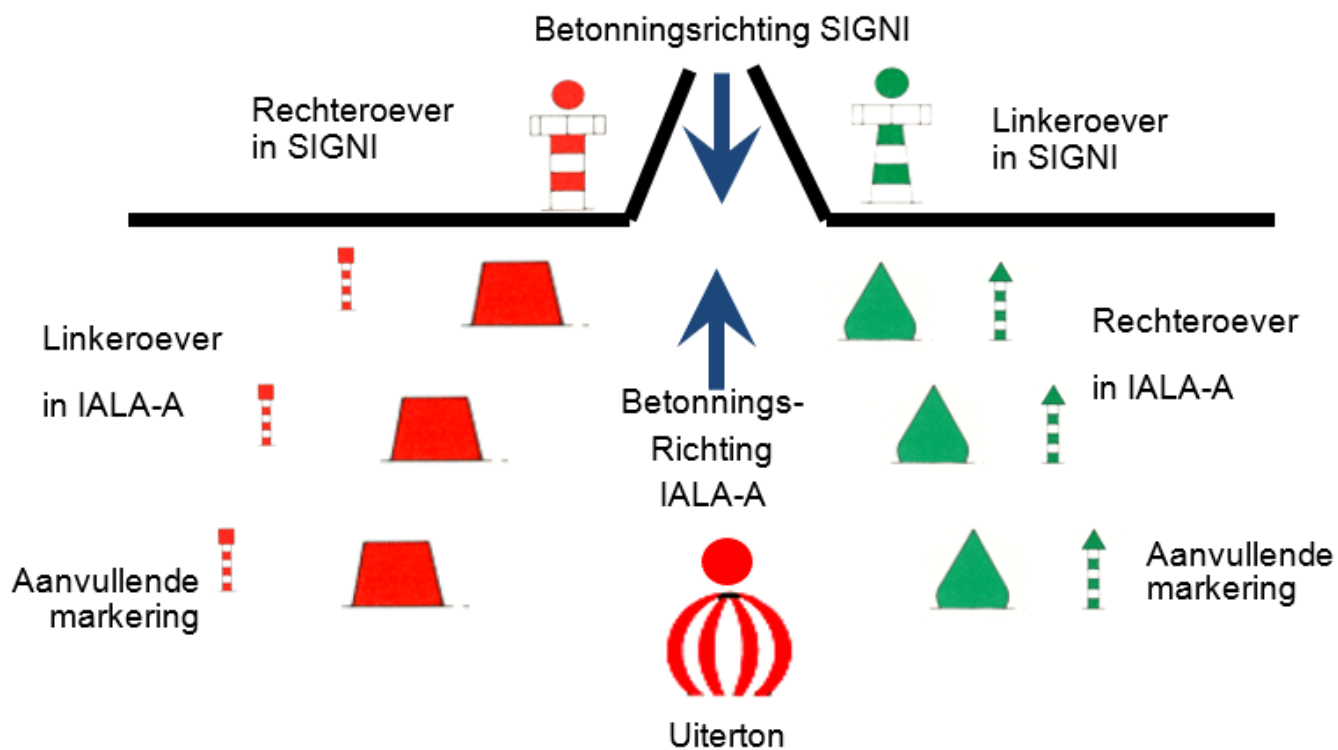
Betonningssteem IALA

- Noordzee
- Waddenzee
- Westerschelde
- Eemsmonding
- Zeegaten in deze wateren

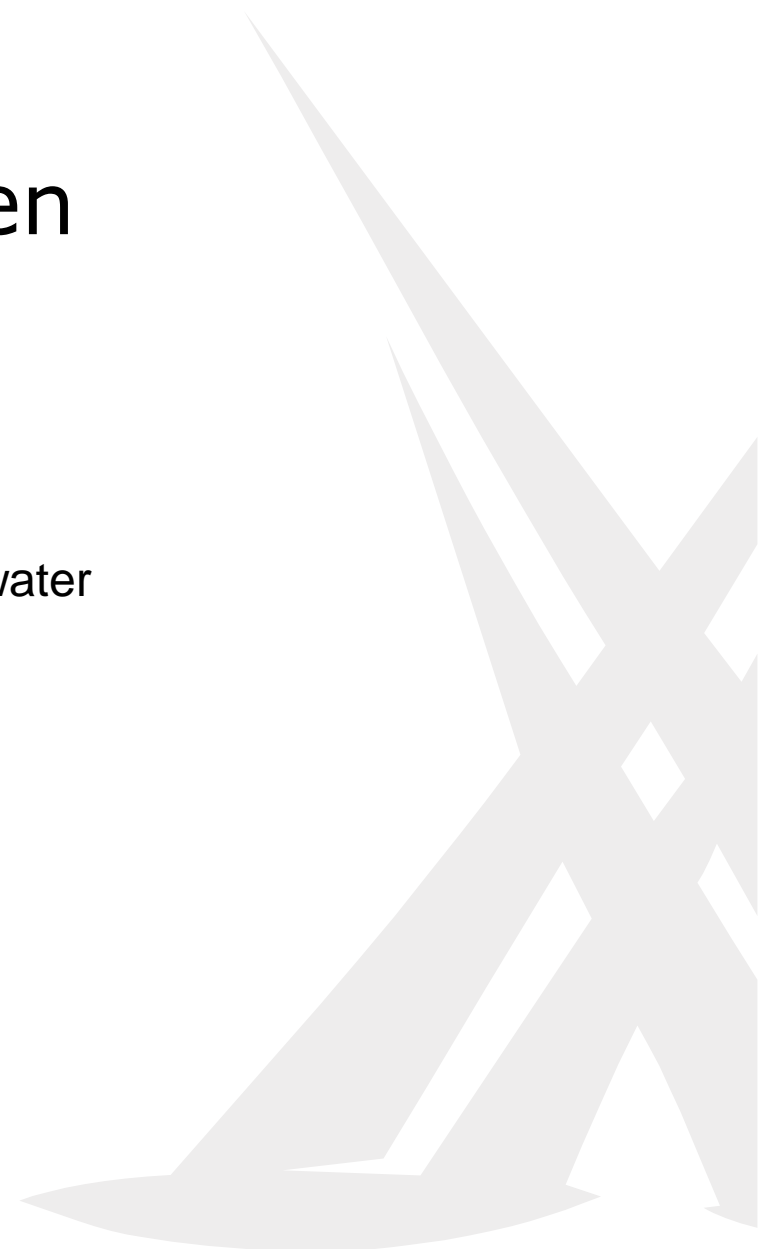

Betonningsstelsysteem IALA

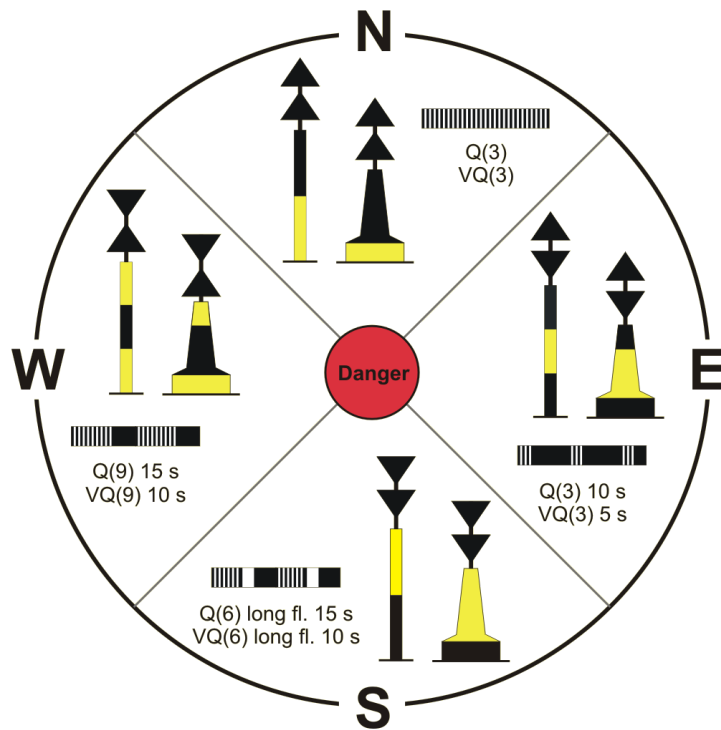

Splitsing van vaarwateren

- Gelijk belang: kardinale markering
- Ongelijk belang: laterale markering
  - Ton in de vorm van hoofdvaarwater
  - Bandkleur in de kleur van nevenvaarwater

Kardinale betonning

Kardinaal bij een rif (Rode Zee, Egypte)

Kardinaal tegenover (Rode Zee, Egypte)

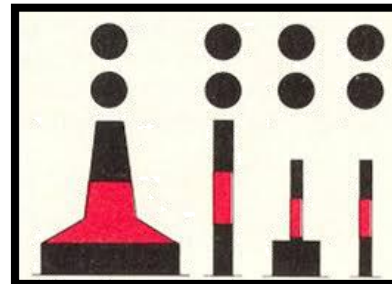
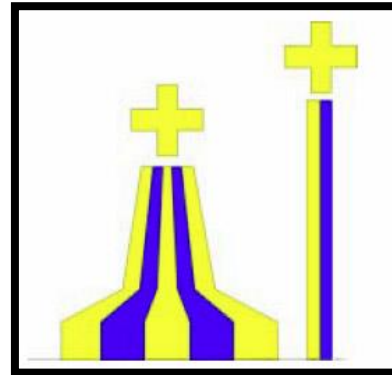
Ijsafzetting op het IJsselmeer (Stavoren)

Kardinaal op de Bosporus (Istanbul)

Overige boeien

- Noodwrakboei
- Afzonderlijk gevaar

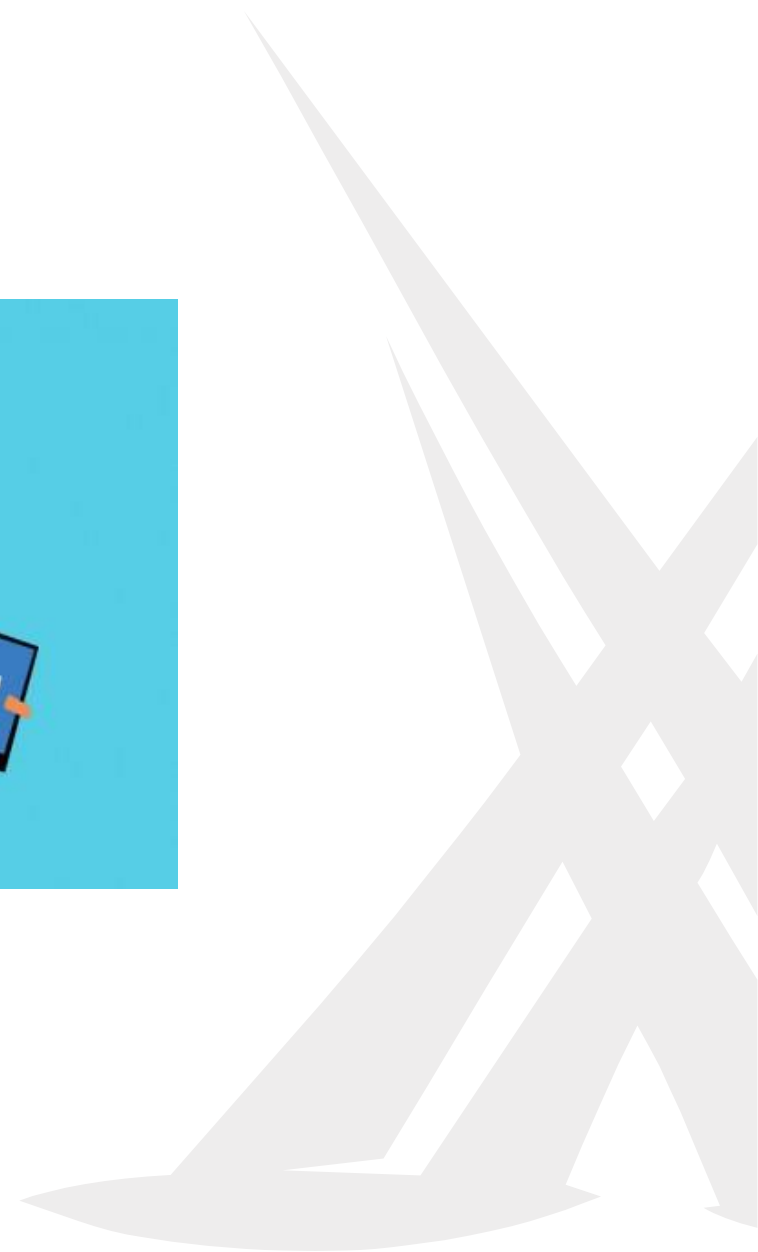

Vuurtorens en verlichting

- Kaart
  - Hoogte (m) t.o.v. middenstandsvlak
  - Zichtbaarheid = dracht (M)
- Voorbeeld:
  - FI(4)20s57m30M

Oefeningen (t/m 7)

Klein Vaarbewijs II – Deel F

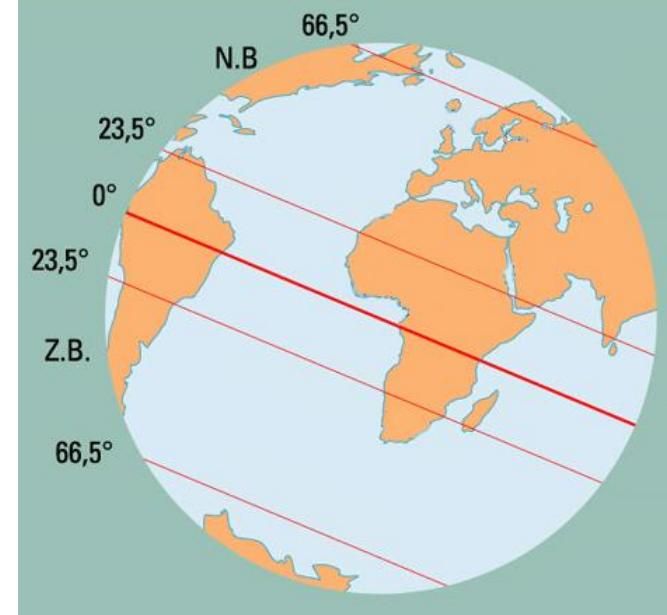
NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
KAARTEN EN DOCUMENTEN

Positie op aarde

Horizontale lijnen

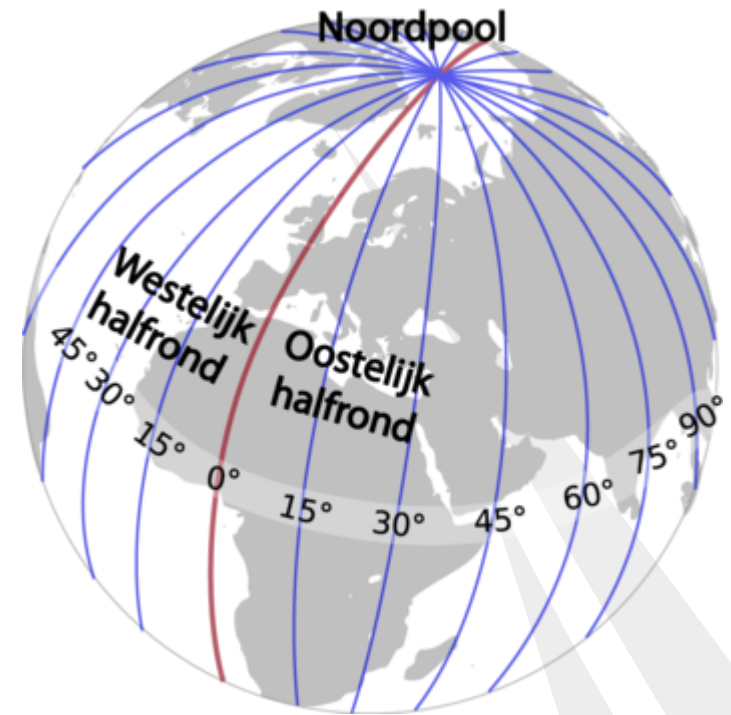
- Afgeplatte bol
- Evenaar: grootste horizontale lijn
  - Noordelijk halfrond (N)
  - Zuidelijk halfrond (S)
- Parallellen: evenwijdig aan evenaar

Positie op aarde

Verticale lijnen

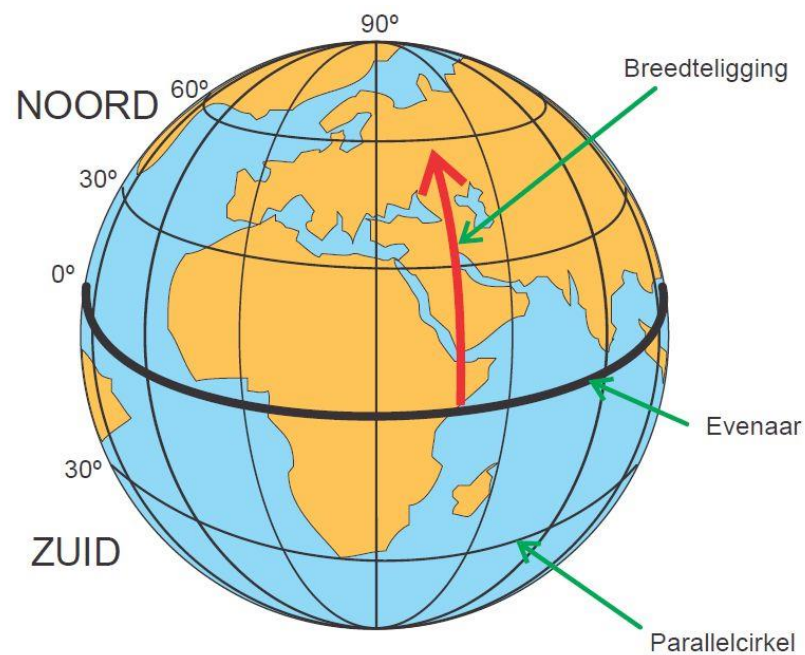
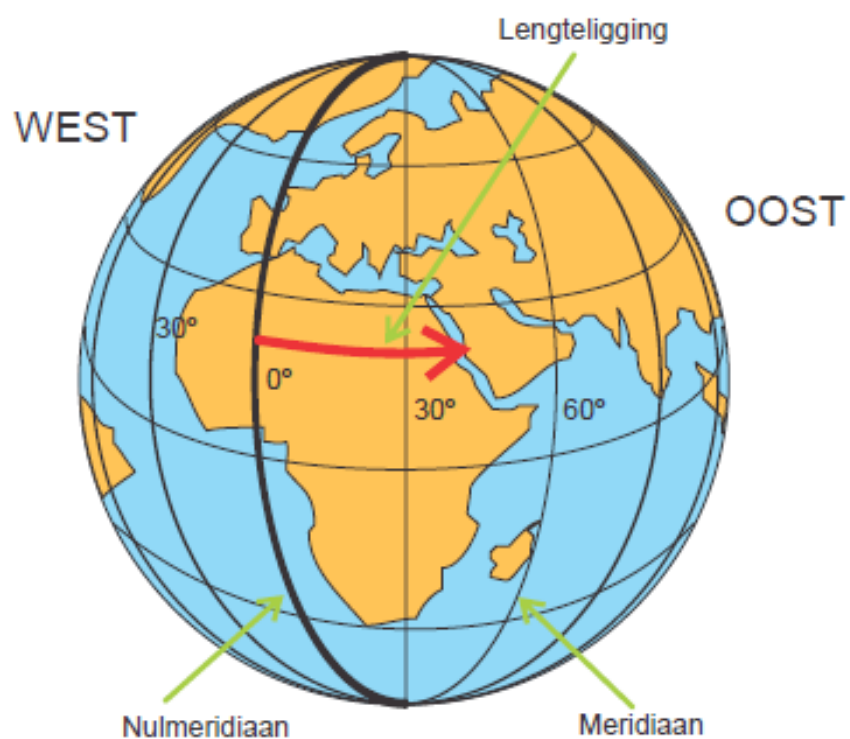
- Afgeplatte bol
- Meridianen (halve cirkels)
- Nulmeridiaan: N-Greenwich-Z
  - Oostelijk halfrond (E)
  - Westelijk halfrond (W)

Coördinaten

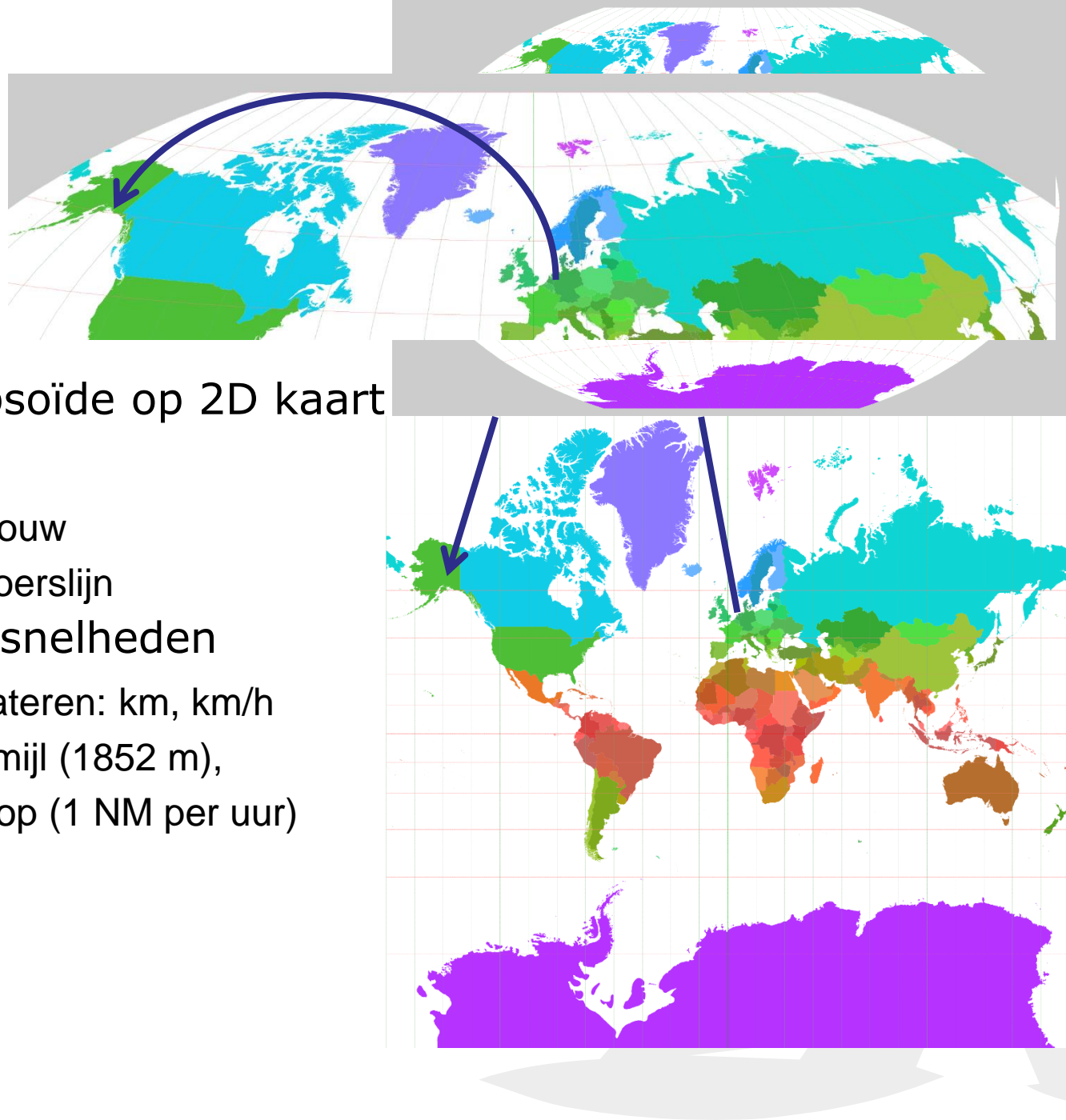
- Breedtegraad, lengtegraad
- Graden, minuten, seconden
- Voorbeeld UB:

$52^{\circ}00'10.9''\text{N}$ $4^{\circ}22'33.4''\text{E}$

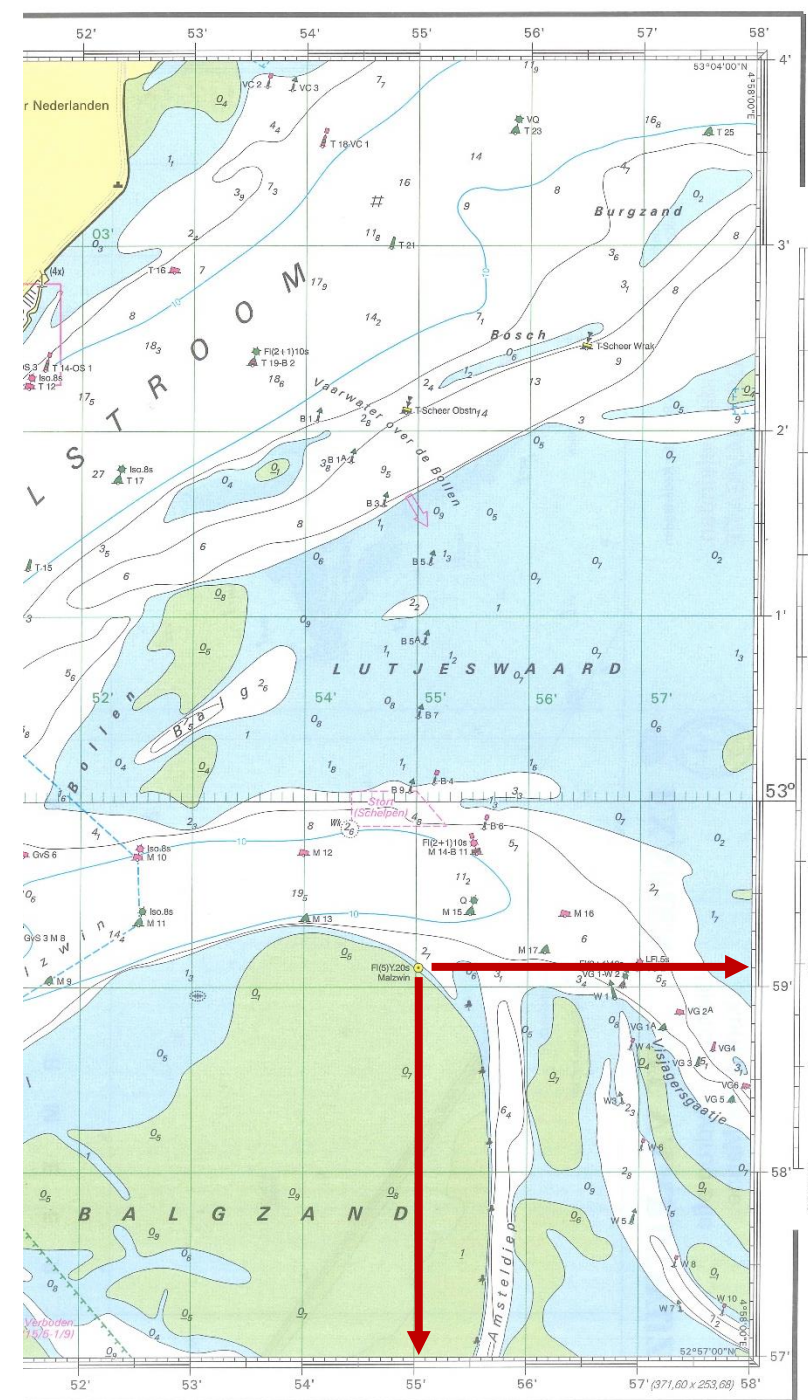
Projecties

- Aarde als ellipsoïde op 2D kaart
- Zeekaart
  - Hoekgetrouw
  - Rechte koerslijn
- Afstanden en snelheden
  - Binnenwateren: km, km/h
  - Zee: zeemijl (1852 m),
knoop (1 NM per uur)

Positie bepalen

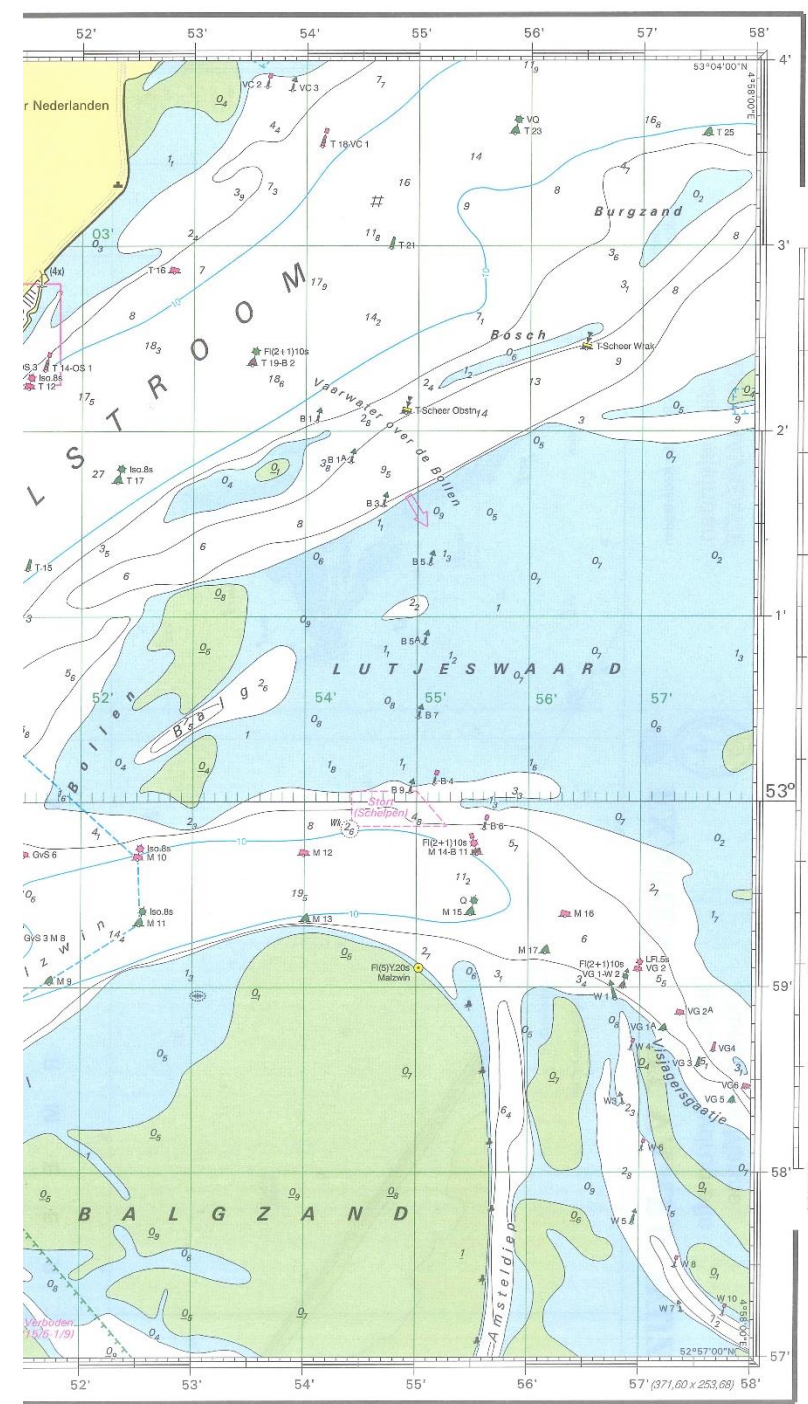
- Horizontale en verticale kortste afstand afpassen
- Afstand meten op kaartrand
  - 1 minuut: 1 zeemijl
  - 1/10 minuut: 185 m

Afstanden in de kaart

- Afstand afpassen (passer < 45°)
- Afmeten langs verticale kaartrand
- Geen koersplotter gebruiken

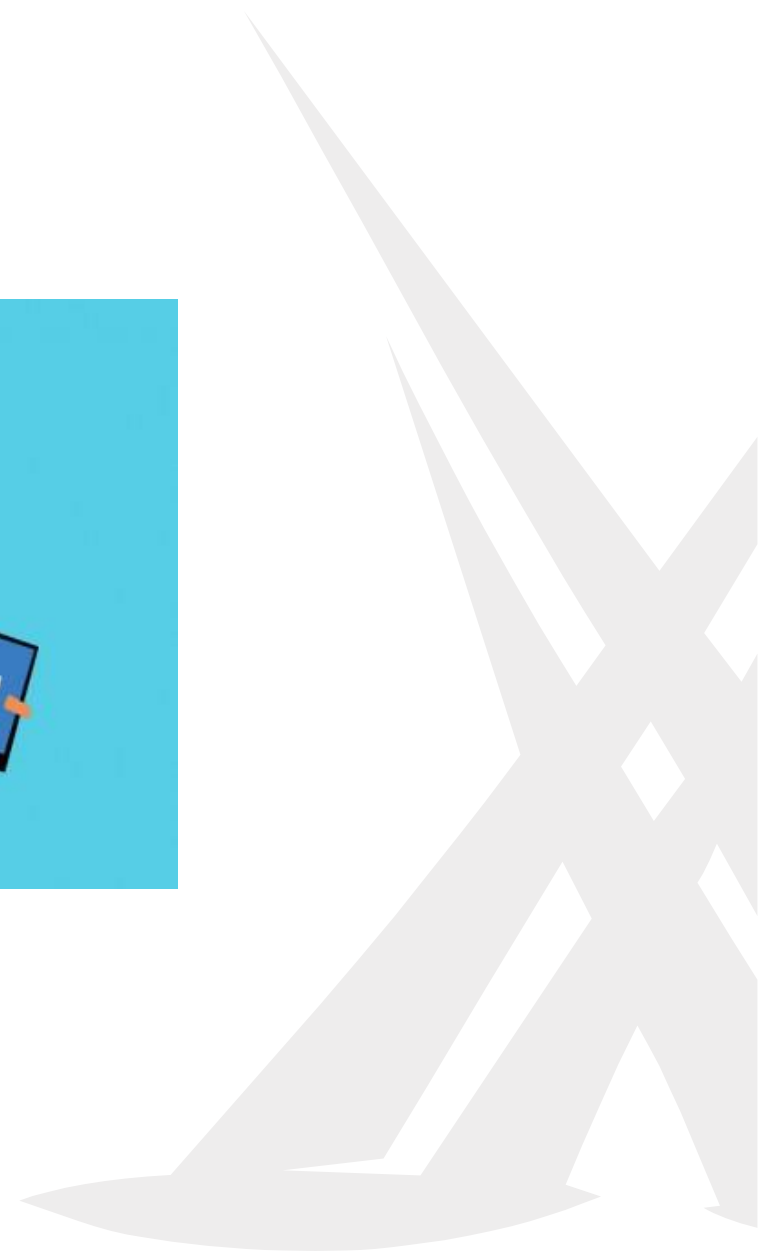

Koersen in de kaart

- Koersplotter
- Draaischijf naar noorden gericht
- Nulpunt langs draaischijf geeft koers

Oefeningen (t/m 17)

Documenten

- Scheepsbescheiden: documenten en/of papieren bij een varend schip
- Waterkaarten
- Zeekaarten
- Veranderingen op kaart: BaZ (Berichten aan Zeevarenden)

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
KOMPAS

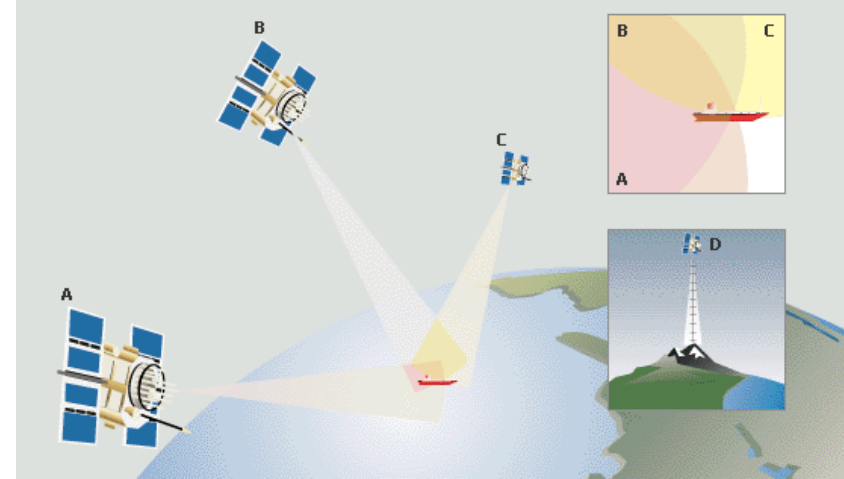

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
POSITIEBEPALING

Werking van het GPS

- 30 satellieten, oplooptijd 12 uur
- Afstand bepaald door tijdverschil GPS-klok en boordklok
- Fouten
  - Afstandsberekening
  - Ongunstige positie satellieten
- Meer satellieten: kleinere fout

Kaartdatum

- Kaartdatum: gebruikte systeem voor een kaart
- Nederland: WGS 84

GPS termen

- POS: position
- COG: course over ground
- SOG: speed over ground
- WPT: waypoint
- XTE: cross track error
- BRG: bearing

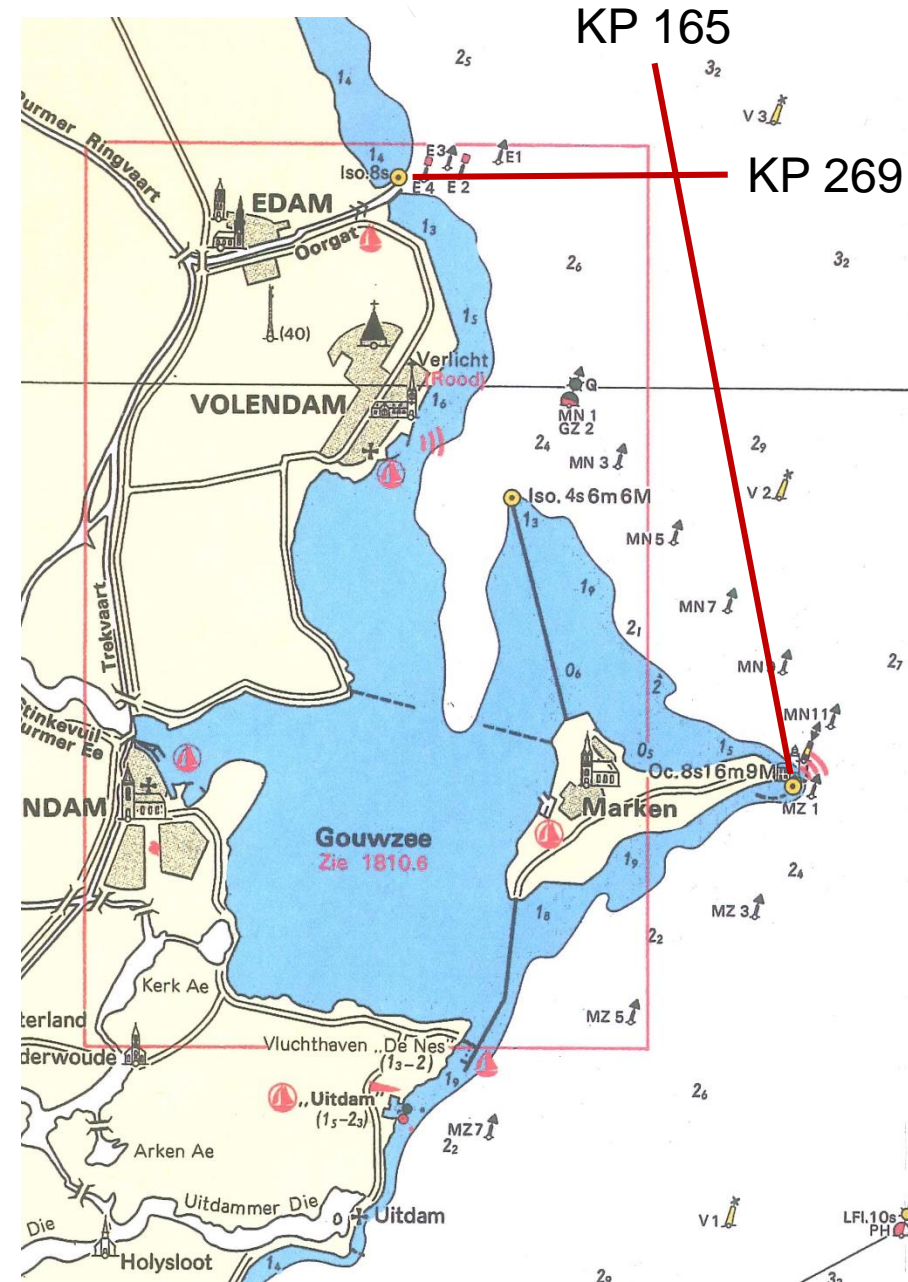
GPS termen

- DST: distance
- DMG: distance made good
- VMG: velocity made good
- ETA: estimated time of arrival
- TTG: time to go
- MOB: man over board

Kruispeiling

- Peilkompas
- Werking
  - Twee objecten peilen waarvan positie bekend is
  - Noteert logstand en tijd
  - Kompaspeilingen omzetten in kaartpeilingen

Einde eerste avond

Lichten

Q=Quick Flash=flikkerlicht (VQ=Very Quick en UQ= Ultra Quick)

Fl=Flash=schitterlicht (Lfl=Longflash)

ISO=Isophase=Isfase-licht

(ISO 2s = 1 seconde aan en 1 seconde uit)

Oc=Occulting=Onderbroken-licht

(groepsonderbroken = meerdere onderbrekingen in 1 periode)

Mo=Morsecode=Morsecode

F=Fixed=Vast licht

Lichten

	F	Vast licht
	Iso 2s	Isofaselicht
	Iso 4s	
	Iso 6s	
	Iso 8s	
	Oc 4s	Onderbroken
	Oc 6s	
	Q	Flikkerlicht
	VQ	Snel flikkerlicht
	Q(3) 10s	Groep flikkerlicht
	Q(9) 15s	
	VQ(3) 10s	Groep snel flikkerlicht
	VQ(9) 10s	
	FI 5s	Schitterlicht
	FI 10s	
	Lfl 5s	Lang Schitterlicht
	Lfl 8s	
	Lfl 10s	
	FI(2) 10s	Groep schitterlicht
	FI(3) 10s	
	FI(4) 15s	
	FI(5) 20s	
	Q(6)FI(1) 15s	Groep flikker-schitterlicht
	VQ(6)FI(1) 10s	Groep snel flikker-schitterlicht
	Mo A 8s	Morse A

Magnetisch kompas

- Magneetnaald of kompasnaald
- Kompasroos
- Vloeistofkompas
- Magnetische noorden $\neq$ noorden op kaart

Koersen

- Ware noorden: geografisch
- Ware koers (WK): hoek tussen ware noorden en kiellijn
- Koers in graden of letter (N E S W)

De Koersformule

Uit je hoofd leren! Nu alvast noteren!

KK -> MK -> WK -> BWK -> GRK
Dev   Var   Drift   Stroom

Komt Die Man Van Werkendam; Dan
Bakboord, Stuurboord Gaan!

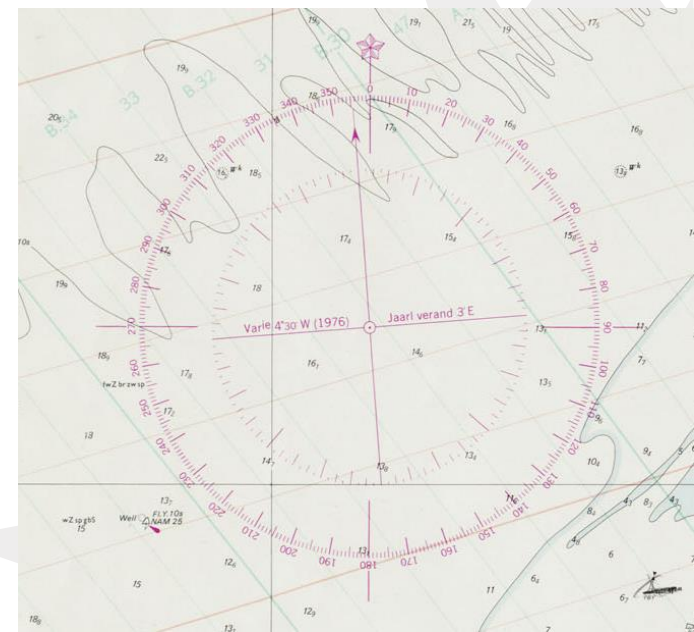
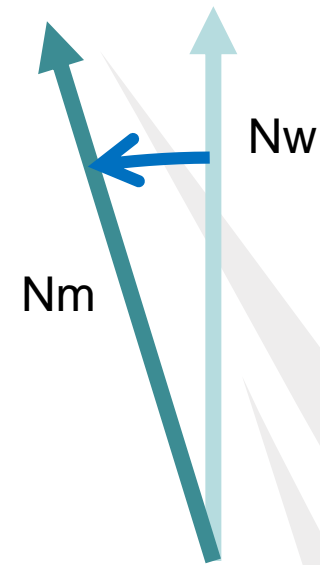

Afwijkingen Variatie

- Hoek tussen ware noorden (Nw) en magnetische noorden (Nm)
- Afhankelijk van positie op aarde
- Voorbeeldkaart: $4^{\circ}W$

Nm 4° ten westen van Nw

Kompas: wijst 4° te ver naar westen

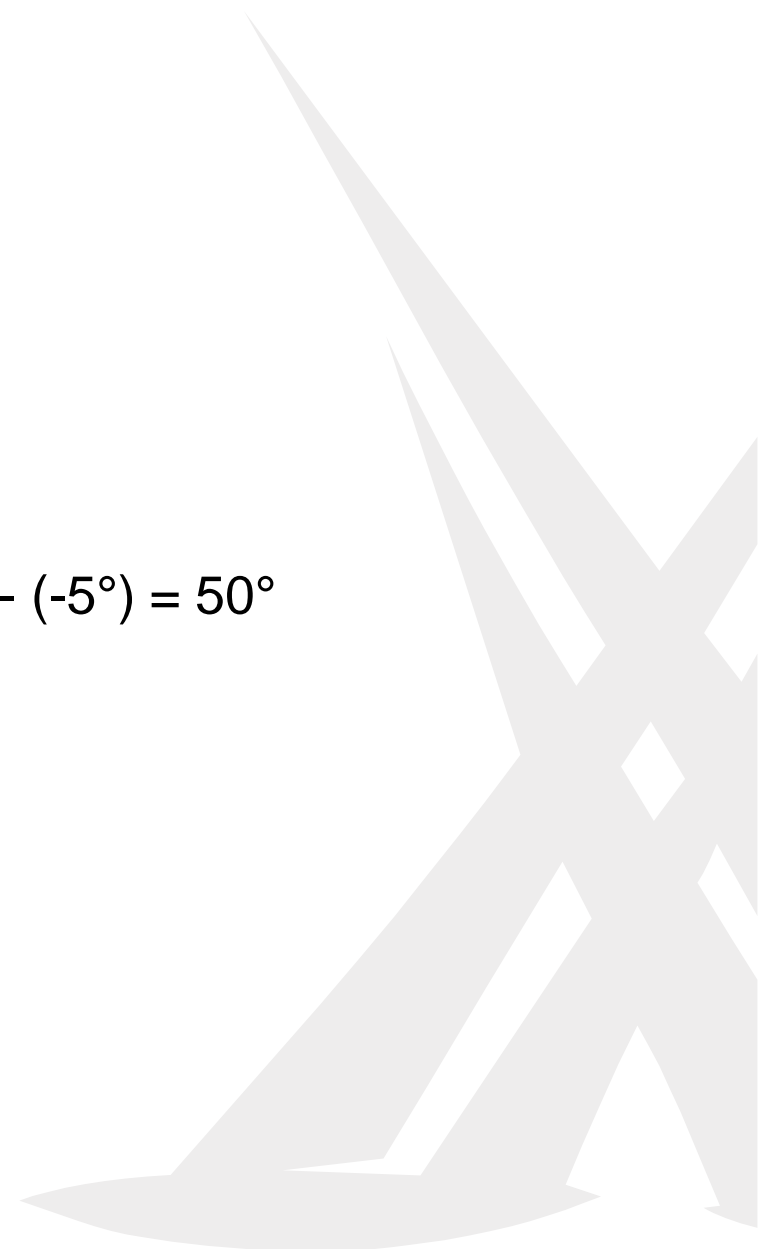

Afwijkingen Variatie

- $KK = WK - Var$
- Oost is positief, west negatief
- Voorbeeld: ware koers 45°

Variatie 5° west: kompaskoers = $45^\circ - (-5^\circ) = 50^\circ$

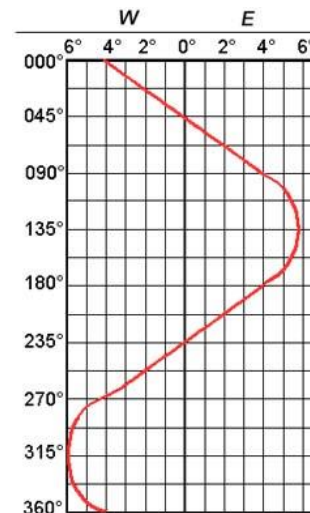
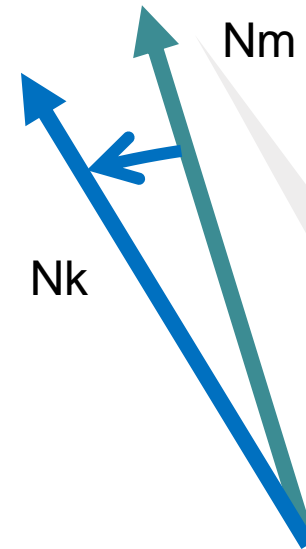
- Gebruik plotter

Afwijkingen Deviatie

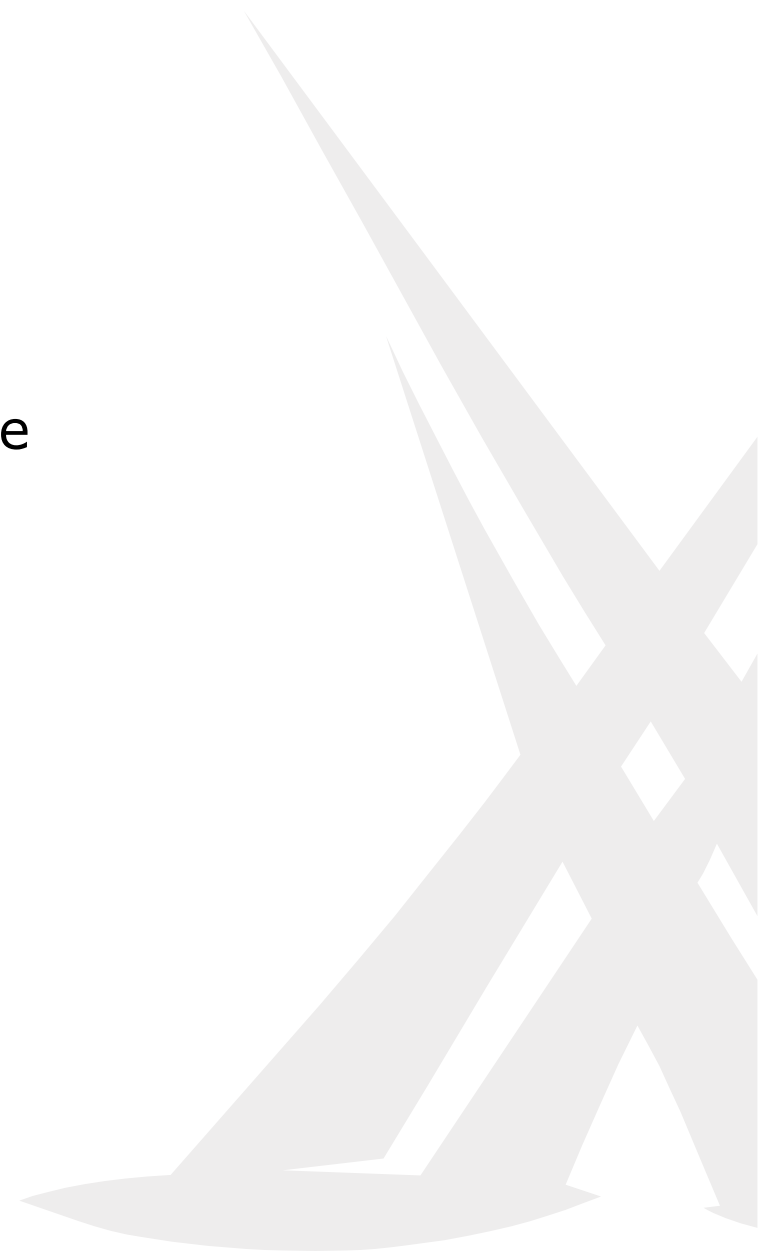
- Hoek tussen magnetische noorden (Nm) en kompas noorden (Nk)
- Scheepsmagnetisme
- Hangt af van koers
- Deviatietafel (gebruik KK)

Koers (°)	Deviatie (°)
0	+1
30	+2
60	+4
90	+2
120	+2
...	...

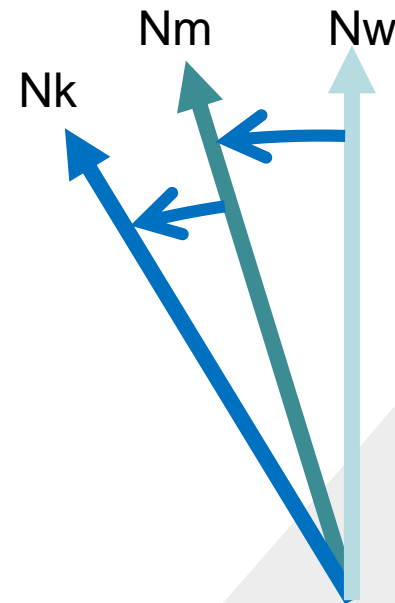
Deviatie controleren

- Lichtlijn: twee lichten op verschillende hoogte op verschillende afstand
- Kaart: hoek lichtlijn bekend

Afwijkingen Samengevat

- WK: hoek tussen Nw en kiellijn
- MK: hoek tussen Nm en kiellijn (!variatie)
- KK: hoek tussen Nk en kiellijn (!variatie + deviatie)
- Miswijzing = variatie + deviatie
- $KK \Leftrightarrow Dev \Leftrightarrow MK \Leftrightarrow Var \Leftrightarrow WK$
- $WK = KK + Dev + Var$

Oefeningen

Andere kompassen

- Fluxgate
  - Elektromagnetisch
  - Digitaal
  - Geen deviatie
- GPS-kompas
  - Laat gevaren koers zien
- Gyrokompas
  - Gebaseerd op vliegwiel
  - Geen deviatie/variatie
  - Vertraagd bij koerswijziging

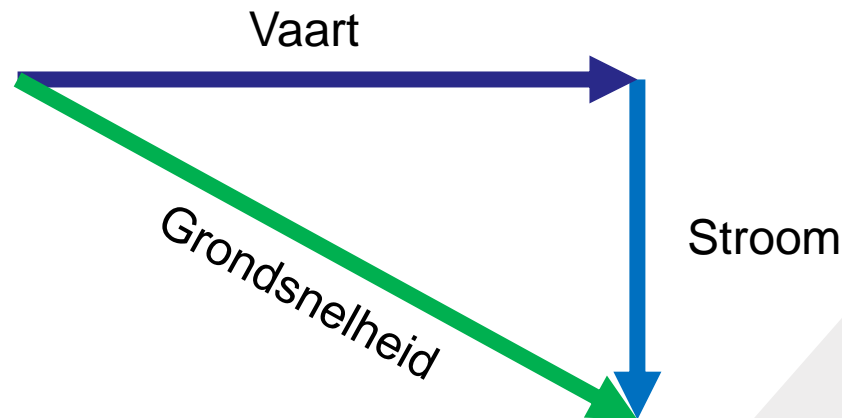

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
WIND EN STROMING

Definities

- Stroom: beweging van water t.o.v. bodem
- Drift: hoek tussen kiellijn en vaarrichting
- Vaart: snelheid door het water (knopen)
- Grondsnelheid: snelheid over de grond (SOG, knopen)

Rekenen met stroom

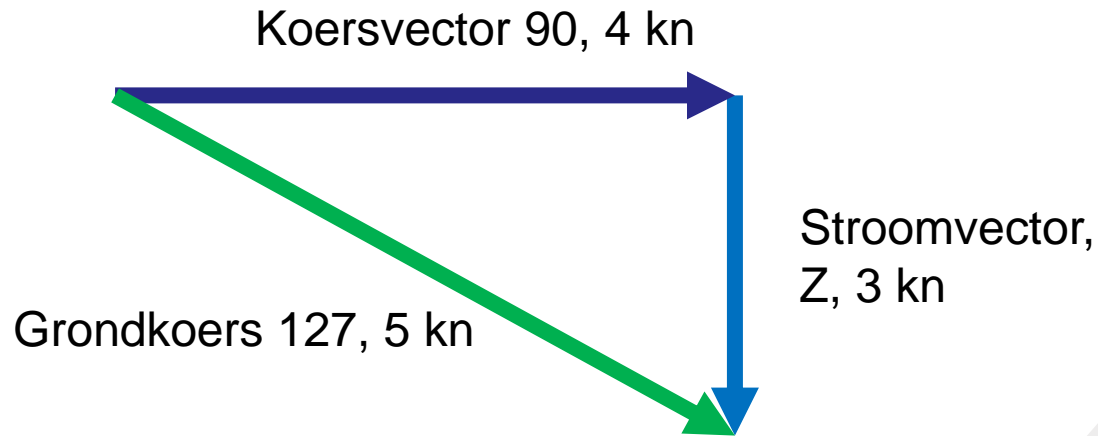
- Grondkoers bepalen uit ware koers en stroom
- SOG bepalen uit vaart en stroom
- Afstanden en tijden berekenen
- Berekenen van je drift

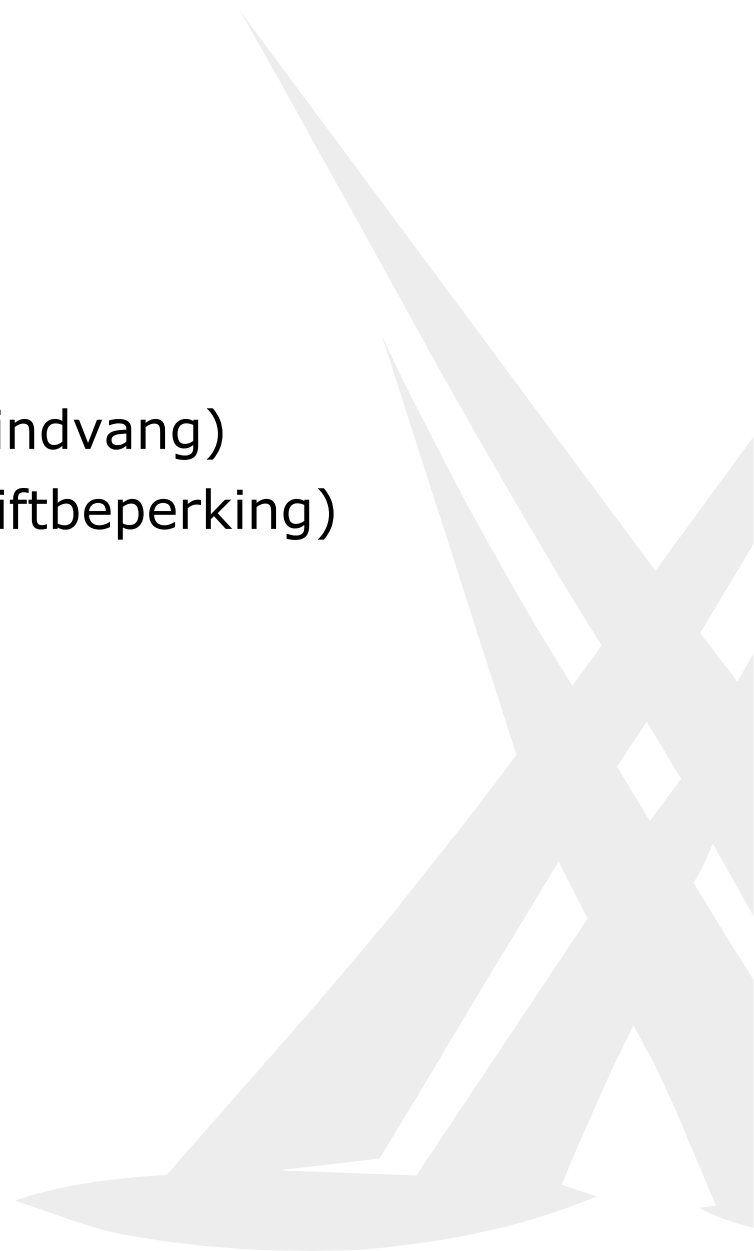
Rekenen met stroom

- Examen: vectoren tekenen en aflezen
- Voorbeeld: vaart van 4 knopen, koers 90 graden, zuidelijke stroom van 3 knopen

Drift

- Ontstaat door windvang
- Afhankelijk van bovenwaterschip (windvang)
- Afhankelijk van onderwaterschip (driftbeperking)

Kompas, drift en stroom

KK ⇔ Dev ⇔ MK ⇔ Var ⇔ WK ⇔ Drift ⇔ BWK ⇔ Stroom ⇔ GrK

GrK = KK + Dev + Var + Drift + Stroom

Let op voor drift: 5 graden drift naar het oosten, betekent 5 graden compenseren naar het westen

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
HET GETIJ

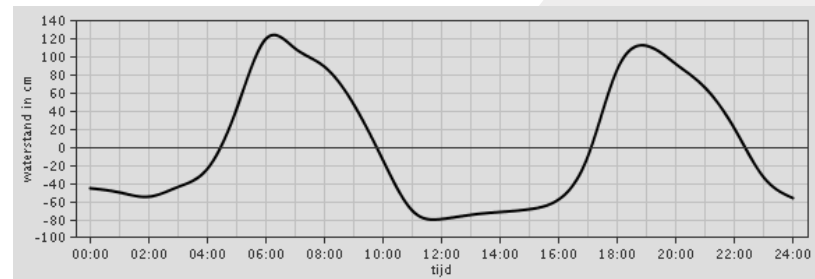
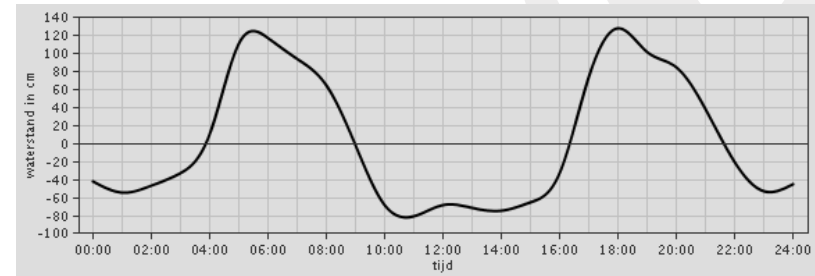
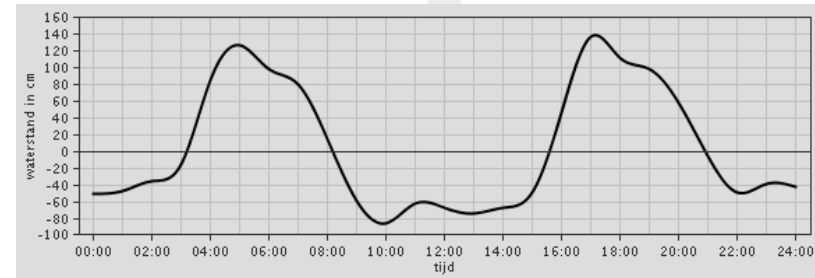
Ontstaan getij

- Aarde en maan draaien om eigen as
- Aarde en maan draaien om gemeenschappelijk zwaartepunt
- Aantrekkingskracht van de maan
  - Verhoging waterstand aan maanzijde
- Middelpuntvliedende kracht
  - Verhoging aan tegengestelde zijde

Ontstaan getij

- Periode getij: 24 uur en 50 minuten: getijbeweging schuift op t.o.v. klok
- Verschil in middelpuntvliedende kracht en aantrekkingskracht maan
- Voorbeeld Hoek van Holland:
  - 12-03-2016
  - 13-03-2016
  - 14-03-2016

Springtij en doodtij

- Nieuwe/volle maan: springtij
- Eerste/laatste kwartier: doodtij
- Getijgolf 2 dagen vertraagd naar NL
- Aantrekkingskracht van de zon
- Hoger water aan zonzijde
- Hogere waterstanden bij nieuwe maan

Ontstaan getij

Getijgolf beïnvloed door:

- Vorm van het land
- Afstand aarde-zon en aarde-maan
- Maanstand t.o.v. evenaar

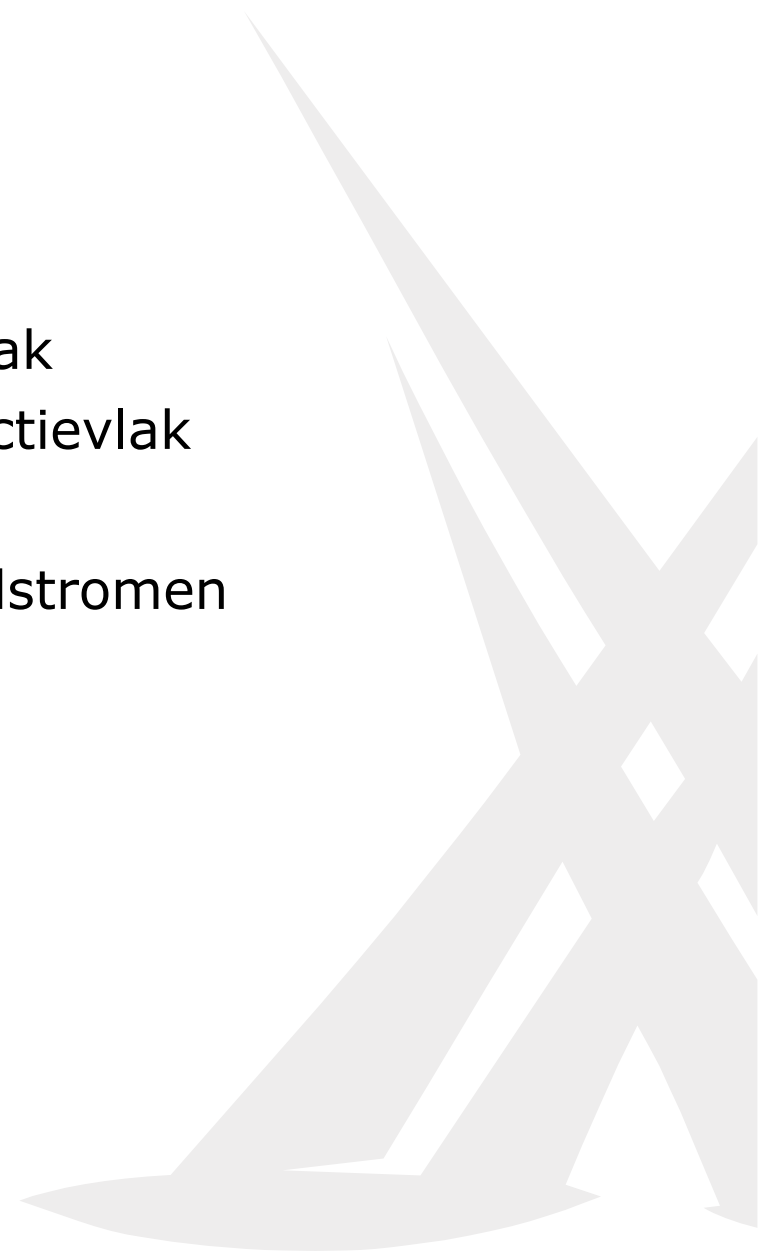

Begrippen

- Hoogwater (HW)
- Laagwater (LW)
- Kentering: overgang eb- en vloedstroom
- Verval: verschil HW en volgend LW
- Springtij: grootste verval 14 dagen
- Doodtij: kleinste verval 14 dagen
- Getijkromme: waterhoogte-tijd grafiek
- Reductievlak: referentievlak voor waterdiepten
(NAP, IJsselmeer WP/ZP, middenstandsvlak, LAT)

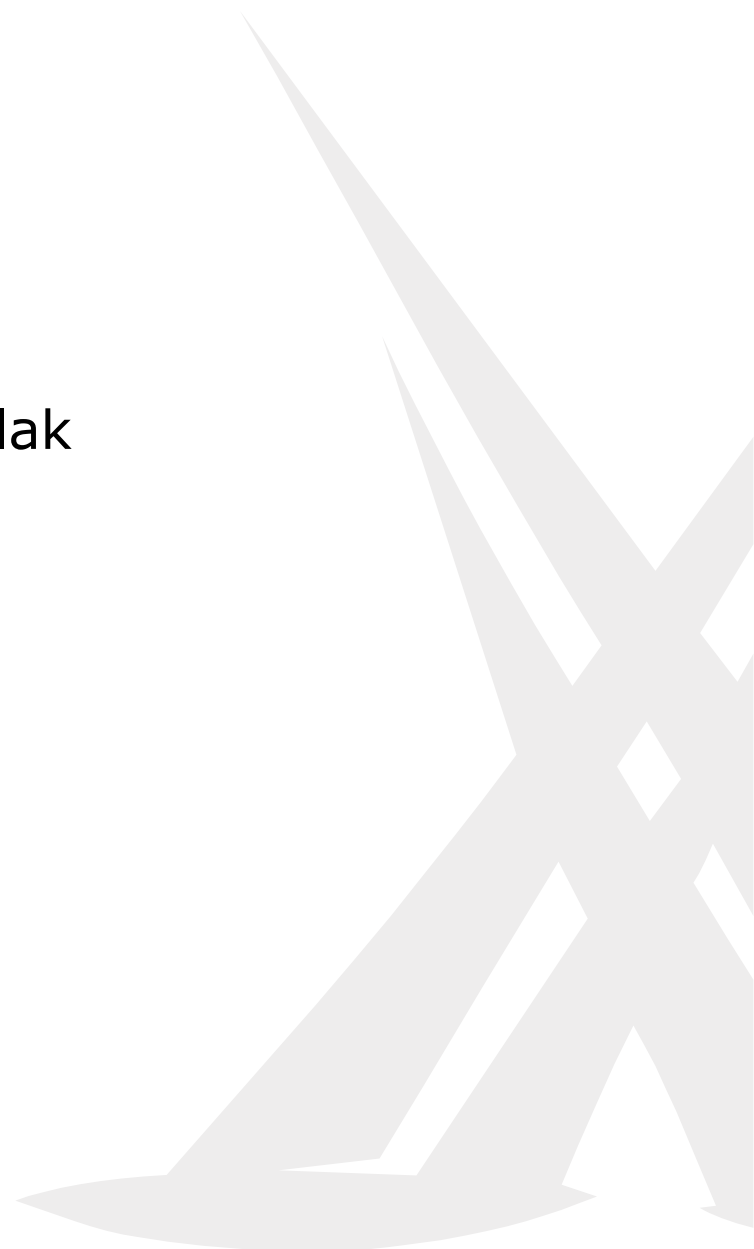
Begrippen

- Rijzing: waterstand t.o.v. reductievlak
- Waterdiepte: afstand bodem – reductievlak
- Waterhoogte waargenomen
- Wantij: samenkomst van twee vloedstromen

Berekening waterhoogte

- Getijtafels
- Waterstanden in dm t.o.v. reductievlak
- Kaart:
  - 2_5 : waterdiepte 2,5 meter
  - $\underline{0}_3$: waterdiepte -0,3 meter

Getijtafels

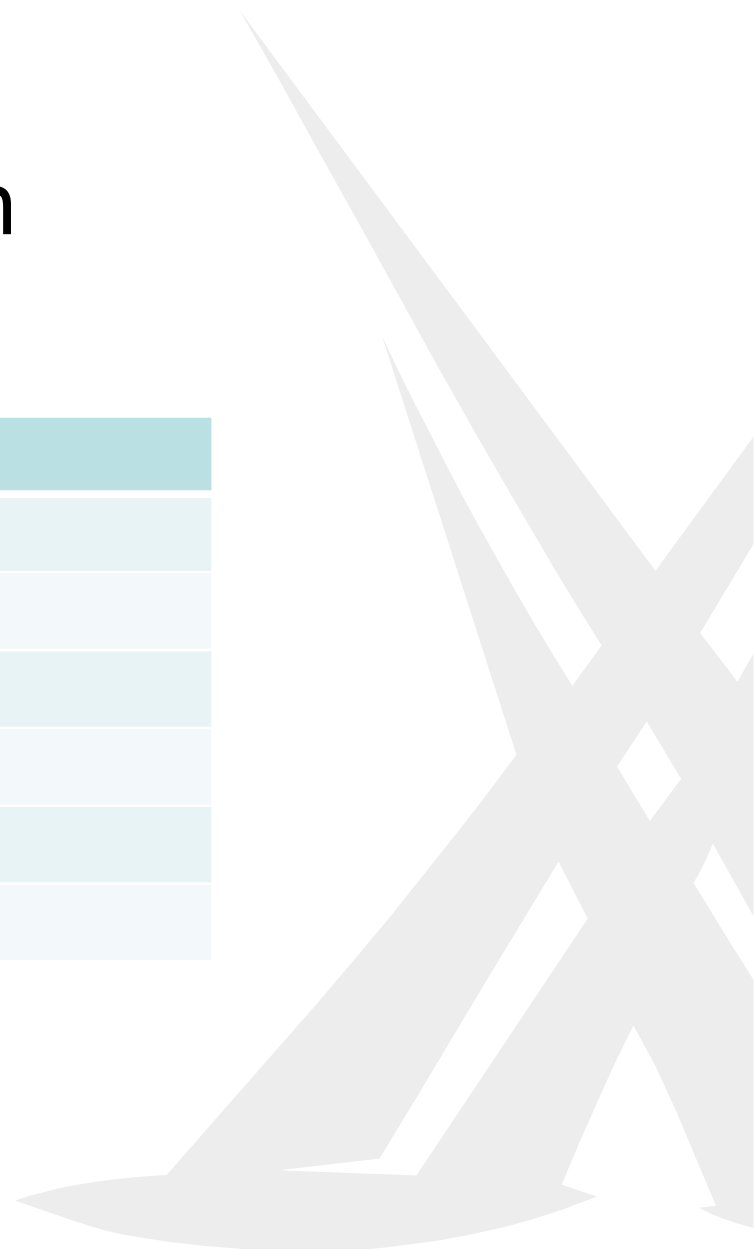
- HP33: langs Nederlandse kust; LAT
- Getijtafels voor Nederland:
binnenwateren; NAP
- Let op: zeekaarten gebruiken LAT
- Voorbeeld: Harlingen augustus 2010

datum	uu:mm	HW cm NAP	LW cm NAP
1 zo	1:34	76	
	8:56		-104
	13:54	102	
	21:20		-90
2 ma	1:54	74	
	9:26		-101
	14:25	98	
	21:56		-89

Regel van een-twaalftden

Water zakt/stijgt na HW/LW:

Uur na HW/LW	Verval
1	1/12
2	2/12
3	3/12
4	3/12
5	2/12
6	1/12

Regel van zevenden

- Voorspellen hoogwaterstand tussen gegeven hoogwaterstanden en laagwaterstanden
- Elke dag $1/7$ van het verschil op- of aftrekken

Oefeningen

Oefeningen

Een zeilschip wil droog vallen op het wad. De waterdiepte is Q_6 (HW: 12.00, 3,15 dm; LW: 18.00, 1,35 dm). Het zeilschip steekt 1,9 m diep. Op welk tijdstip zal het zeilschip met de kiel de bodem raken?

Getijstroom

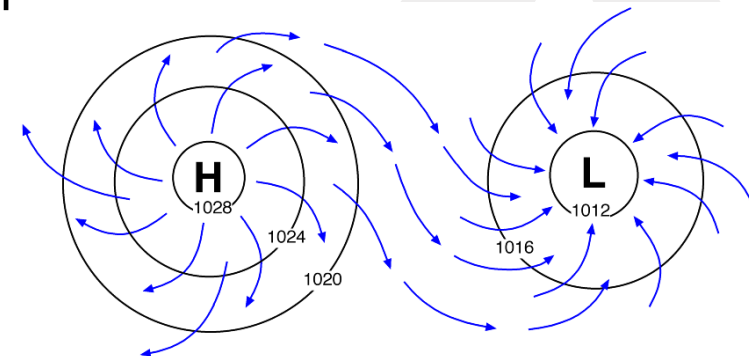
- Getijstroom: horizontale waterbeweging t.g.v. getijden
- Vloedstroom: tijdens de vloed, tot na HW
- Ebstroom: tijdens de eb, tot na LW
- Te bepalen met
  - Getijtafels
  - Zeekaart of stroomatlas
- Stroomkaart: richting met pijl, kracht met getal (bv. 0412: doodtij 0,6 kn, springtij 1,8 kn)

Klein Vaarbewijs II – Deel F

NAVIGATIE, GPS EN METEOROLOGIE
METEOROLOGIE

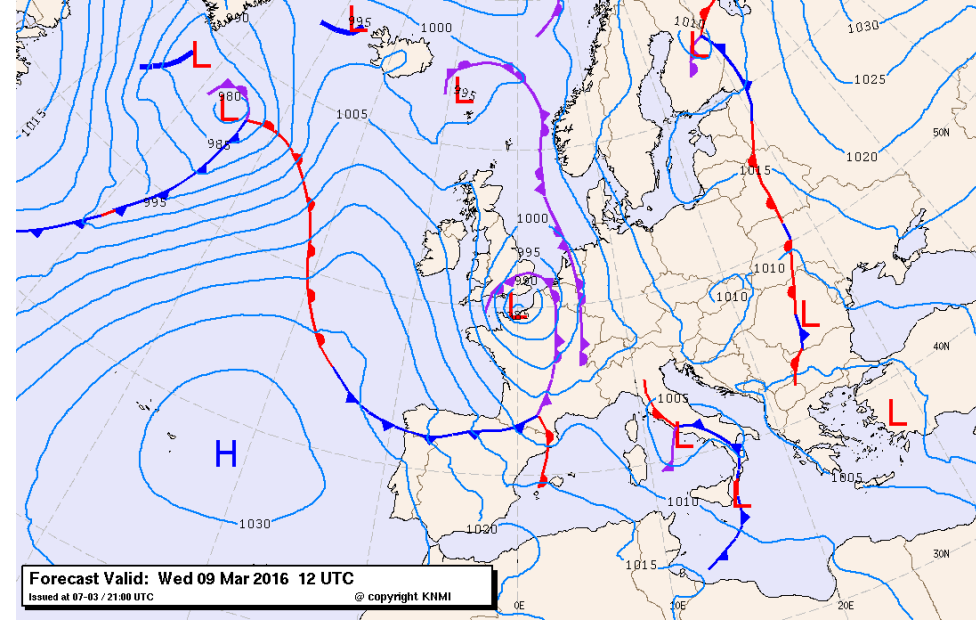
Luchtdruksystemen

- Luchtdruk: gewicht van luchtkolom
- Uitgedrukt in hPa (normaal 950 – 1050 hPa)
- Verschillen in druk door temperatuurverschillen
- Wind stroomt van hoge- naar lagedrukgebied
  - Afwijking door aardrotatie
  - Noordelijk halfrond: lucht uit hogedrukgebied met klok mee, naar lagedrukgebied tegen klok in
  - Schaal van Beaufort, km/m of knopen

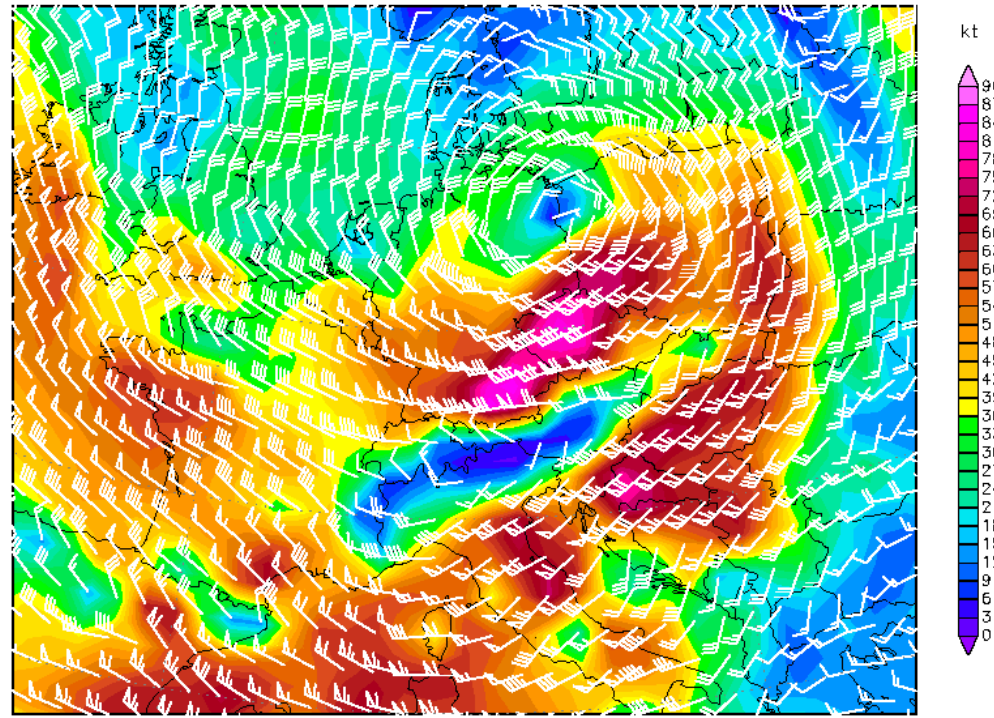
Luchtdrukstelsel Begrippen

- Lagedrukgebied (depressie)
- Hogedrukgebied
- Isobaar: lijn van gelijke druk
- Rug: gebied met hoge luchtdruk, omringd door lage druk
- Trog: gebied op noordelijk halfrond, waar isobaren heel dicht bij elkaar liggen

Wind

- Windrichting: waar wind vandaan komt (i.t.t. stroom)
- Aanduiding op weerkaart:
  - Driehoek: 50 knopen
  - Hele streep: 10 knopen
  - Halve streep: 5 knopen

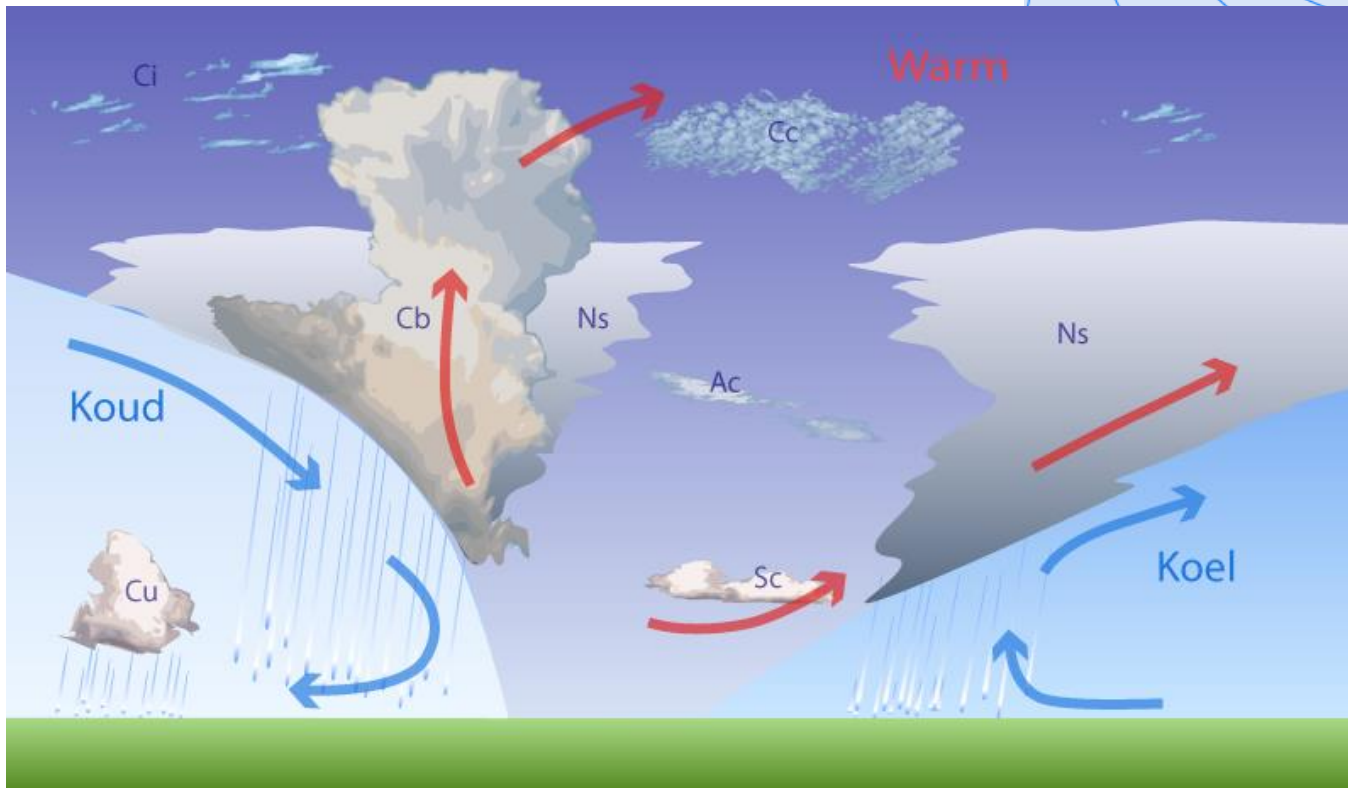
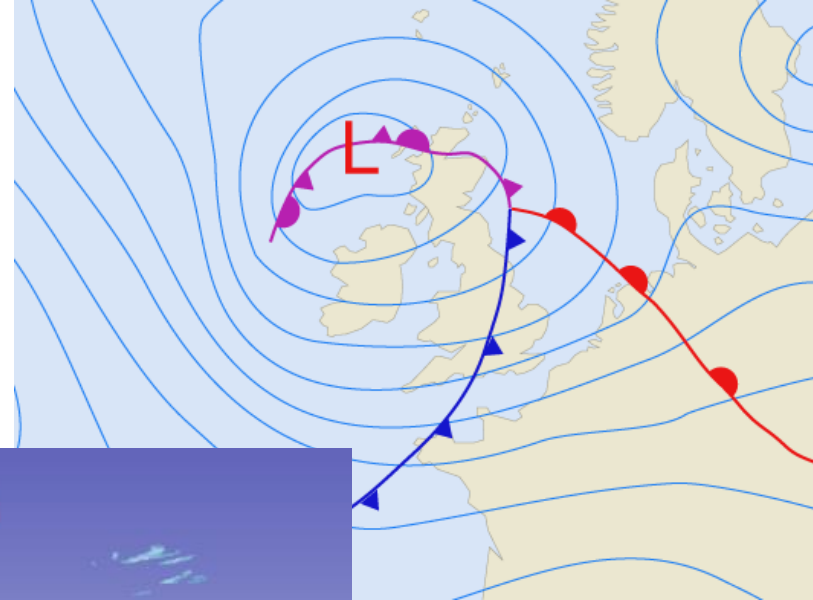

Luchtsoorten

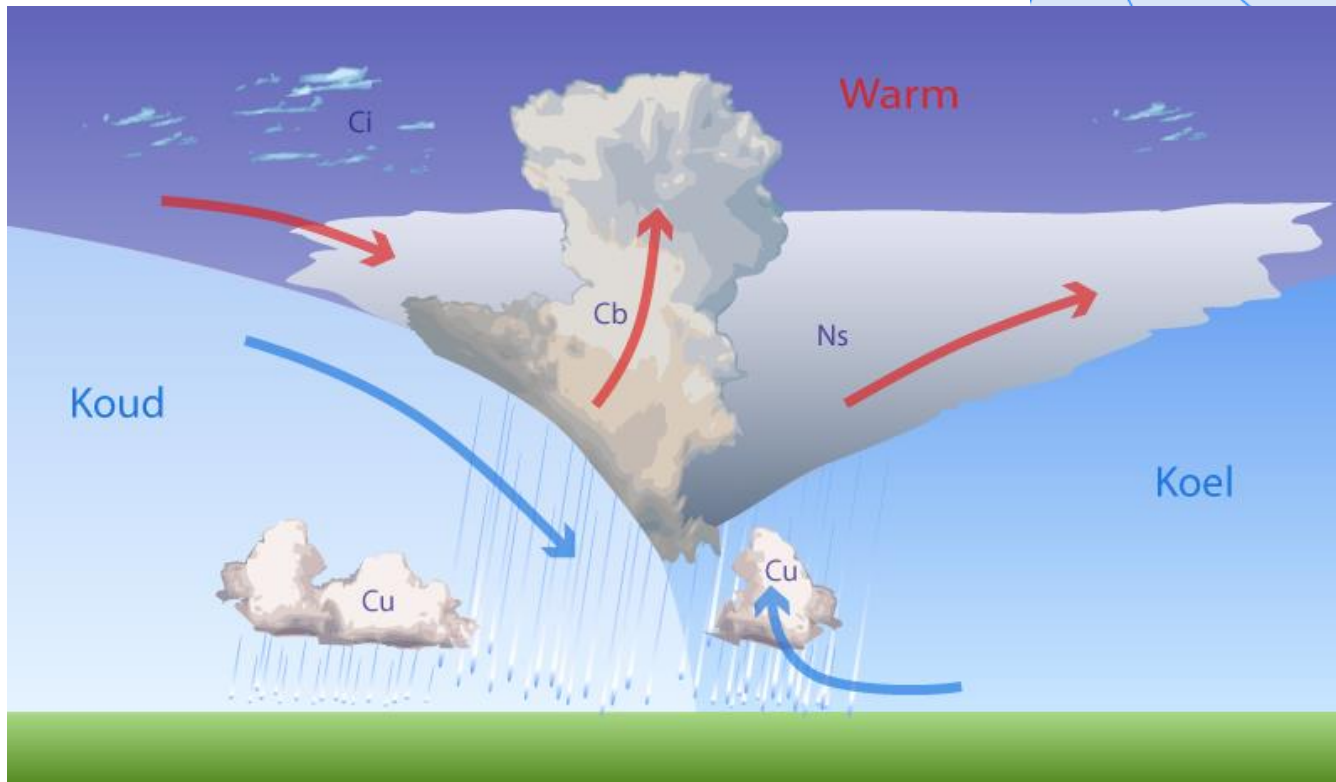
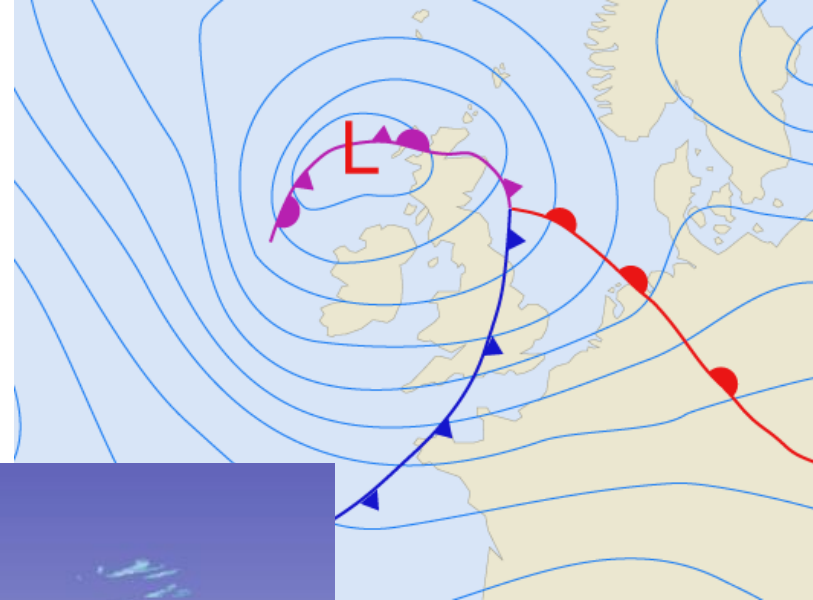
- Arctische lucht (AL)
- Polaire lucht (PL)
- Maritieme Tropische Lucht (MTL)
- Continentale Tropische Lucht (CTL)

Fronten

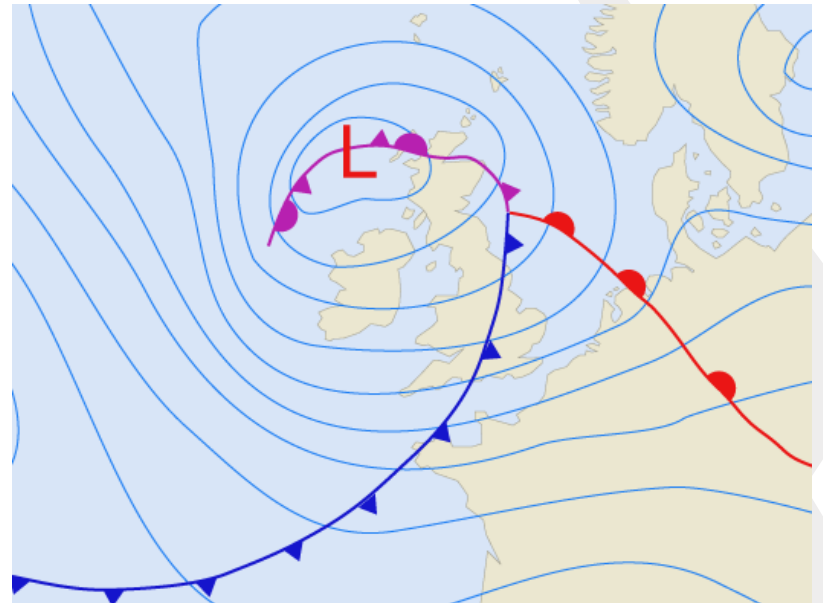
Fronten

Weerkaart samengevat

- L: slecht weer
- Rood: slecht weer
- Blauw: slecht weer
- Paars: nog slechter weer
- H: mooi weer

Oefeningen

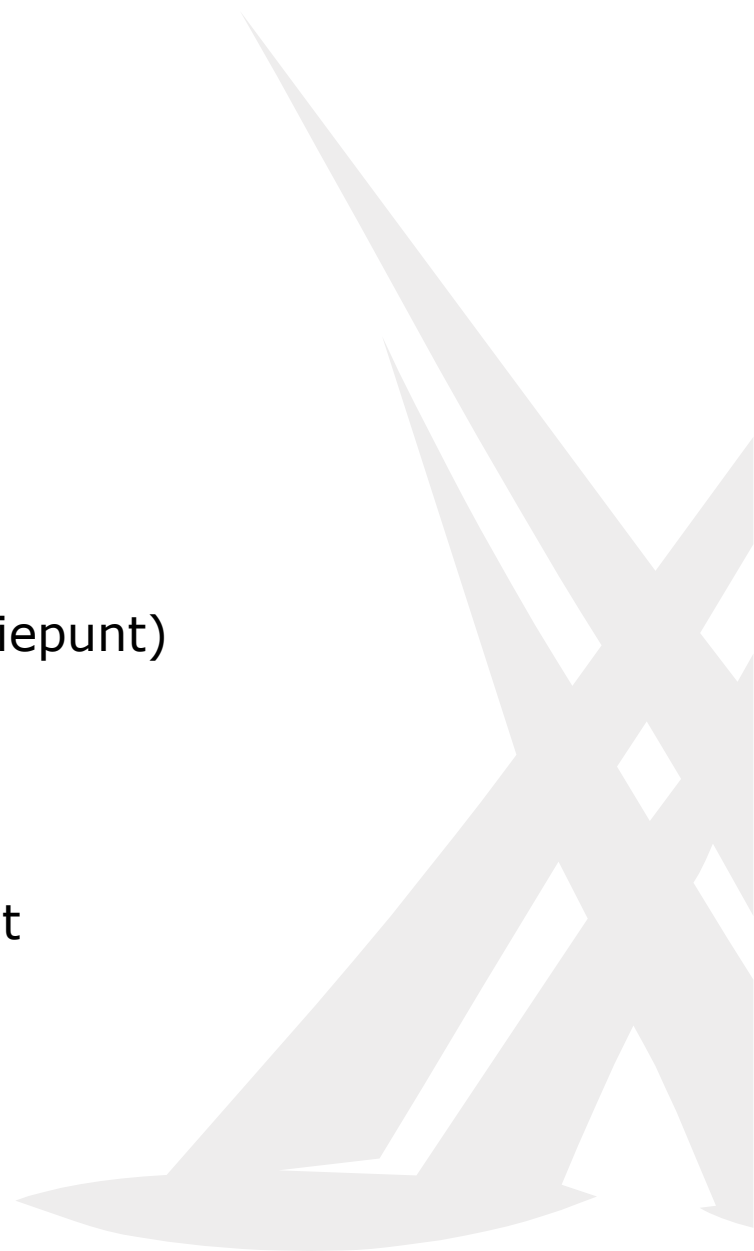
Kustwinden

- Water: bijna constante temperatuur over de dag
- Land: snel opgewarmd/afgekoeld
- Stijging verwarmde lucht
- Zeewind overdag, omgekeerde 's nachts

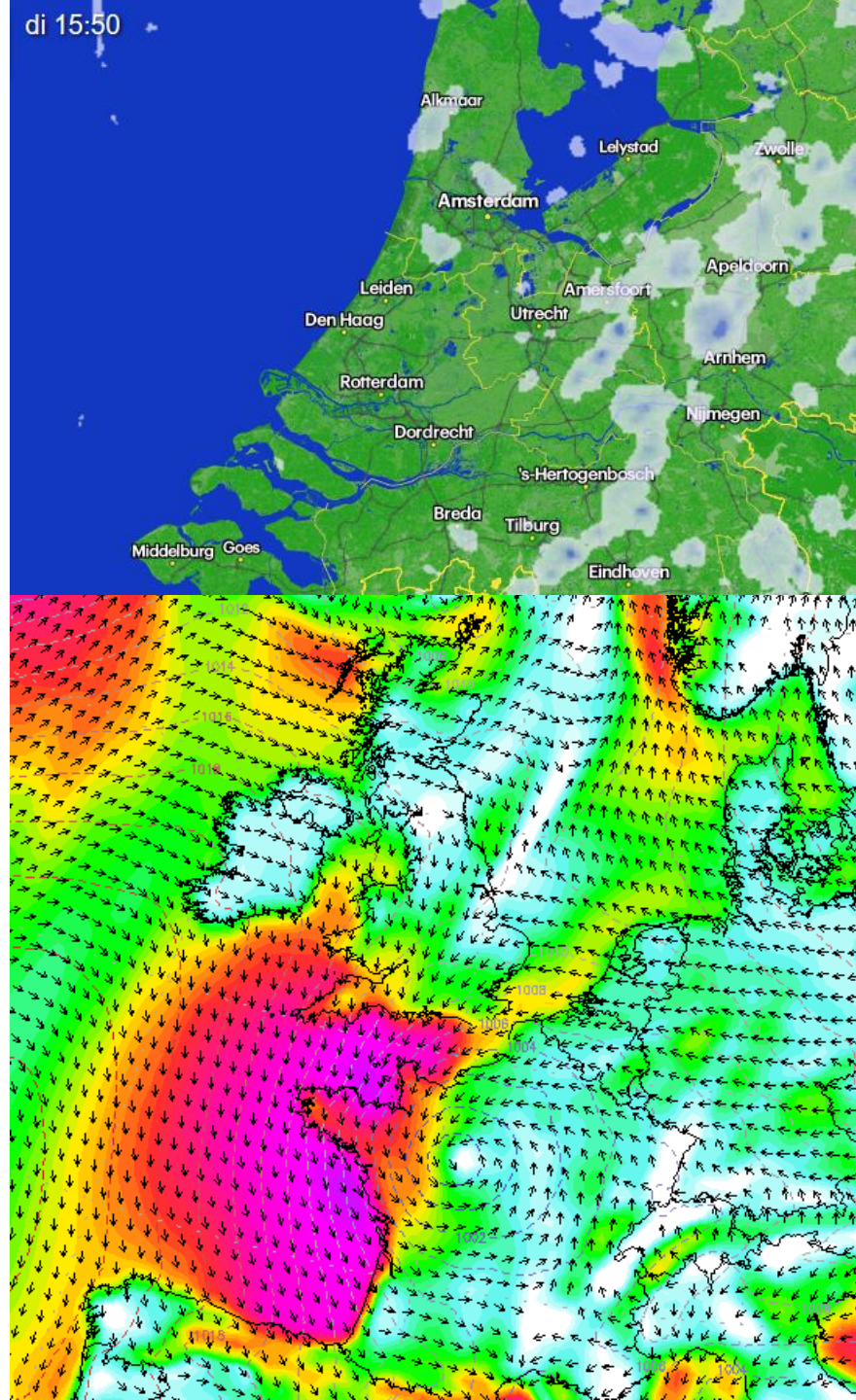

Mist

- Mist: zicht < 1000 m
- Dichte mist: zicht < 200 m
- Zeer dichte mist: zicht < 50 m
- Nevel: 1000 m < zicht < 2000 m
- Waterdamp onder dauwpunt (condensatiepunt)
- Afgekoelde lucht bevat minder water
- Vorming van kleine waterdruppels
- Verstrooiing van het licht
- Ontstaan door afkoeling van warme lucht

di 15:50

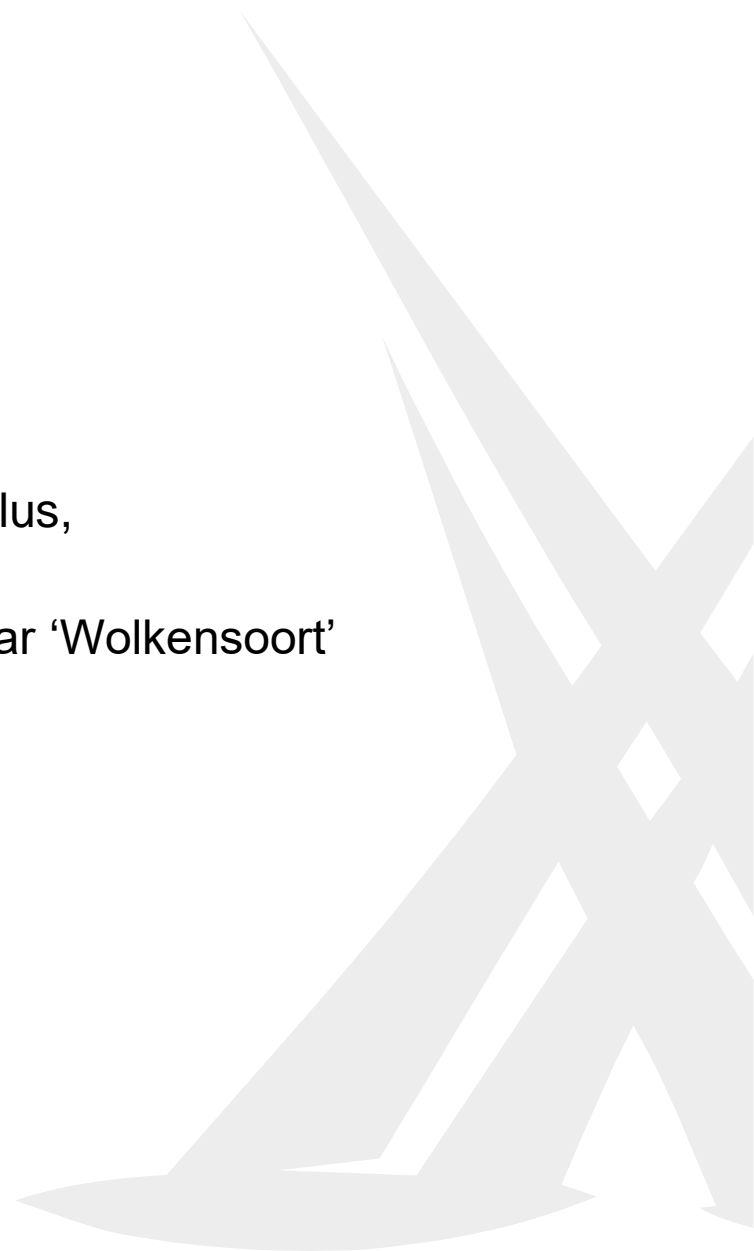

Weersverwachtingen

- Radio
- Marifoon
- Websites
- NAVTEX

Zelfstudie

- Weer tussen fronten
- Typen wolken
  - (alto)stratus, cirrostratus, cirrus, cumulus, altocumulus, cumulonimbus
  - Leer uit boek of zoek op Wikipedia naar 'Wolkensoort'

Vragen?

Volgende week (27 maart)

- Oefenexamens
- VB2: Positiebepaling, navigeren, kompaswerking, getijden
- Houdt de website en e-mail in de gaten voor mogelijke updates
- www.broach.nl/vaarbewijscursus

